

FOGVATARTÁS: IRÁNYMUTATÁS

**Iránymutatás: a menedékkérők fogvatartására és
a fogvatartás alternatíváira vonatkozó
kritériumok és normák**

UNHCR/DIP – 2012. szeptember

Tartalom

Bevezetés.....	3
Hatály	4
Fogalommeghatározások	4
Iránymutatás	5
1. A menedékkéréshez való jogot tiszteletben kell tartani	6
2. Minden menedékkérőt megillet a személyes szabadsághoz és biztonsághoz való jog, valamint a mozgásszabadság.....	6
3. A fogvatartás jogszerűen és a vonatkozó rendelkezések betartásával történjen	7
4. Senki nem vehető őrizetbe önkényesen, és a fogvatartásra vonatkozó döntésnek az adott személy sajátos körülményeinek értékelésén kell alapulnia	7
4.1 A fogvatartás kivételes esetekben alkalmazott megoldás, melyet csak törvényes cél indokolhat	8
4.1.1 A közrend védelme	8
4.1.2 A közegészség védelme	9
4.1.3 A nemzetbiztonság védelme	10
4.1.4 A fogvatartást nem igazoló célok	10
4.2 Fogvatartás csak abban az esetben alkalmazható, ha az szükséges, minden tekintetben ésszerű és törvényes céljával arányos	10
4.3 Meg kell fontolni alternatív megoldások alkalmazását a fogvatartás helyett.....	11
5. A fogvatartás nem lehet diszkriminatív	13
6. A határozatlan idejű fogvatartás önkényes, és a fogvatartás maximális időtartamát a jognak kell meghatározni.....	13
7. A fogvatartás elrendelését és meghosszabbítását alapvető eljárási garanciáknak kell alárendelni	14
8. A fogvatartás során emberséges körülményeket kell biztosítani és tiszteletben kell tartani a fogvatartottak emberi méltóságát.....	15
9. A menedékkérők egyéni körülményeit és speciális szükségleteit figyelembe kell venni	17
9.1 Trauma és kínzás áldozatai	17
9.2 Gyermekek	18
9.3 Nők.....	20
9.4 Emberkereskedők tényleges vagy potenciális áldozatai.....	20
9.5 Fogvatékkal élő menedékkérők.....	20
9.6 Idős menedékkérők	21
9.7 Leszbikus, homoszexuális, biszexuális, transznemű és interszexuális menedékkérők	21
10. A fogvatartás során független megfigyelő és ellenőrző mechanizmusokat kell alkalmazni	21
A. függelék: A fogvatartás helyett alkalmazható alternatív megoldások.....	22

Jegyzetek

Hasznos hivatkozások

Az UNHCR az *Alapszabályában*, valamint az *1951. évi Menekültügyi Egyezmény* 35. cikkében és az *1967. évi Jegyzőkönyv* II. cikkében biztosított mandátumával összhangban bocsátja ki *A menedékkérők fogvatartására és a fogvatartás alternatíváira alkalmazandó kritériumokra és normákra vonatkozó iránymutatást*. Ez az *Iránymutatás az UNHCR A menedékkérők fogvatartásával kapcsolatban alkalmazandó kritériumokra és normákra vonatkozó iránymutatás* (1999. február) című dokumentuma helyébe lép.

Ezen Iránymutatás célja az, hogy segítséget, eligazítást nyújtson a kormányok, parlamenti képviselők, jogászok, döntéshozók, bírák, valamint a fogvatartással és menekültekkel kapcsolatos tevékenységet végző különböző nemzetközi és nemzeti testületek számára, ideértve a civil szervezeteket, a nemzeti emberi jogi szervezeteket és az UNHCR munkatársait is.

© UNHCR 2012.

Bevezetés

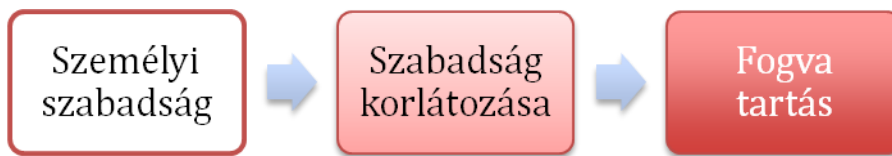
1. A szabadsághoz és a biztonsághoz való jog alapvető emberi jogok, ennek megfelelően a nemzetközi jogi dokumentumok tiltják az önkényes fogvatartást, és rögzítik a mozgásszabadsághoz való jogot. Elismerve a nemzeti menekültügyi rendszerek számára az irreguláris migráció által okozott jelentős problémát, valamint az államok legitim jogát, hogy – a menekültügyi és emberi jogi normákat tiszteletben tartva – ellenőrizzék és szabályozzák az adott ország állampolgárságával nem rendelkező személyek belépését területükre és ott tartózkodásukat,¹ a jelen Iránymutatás a menedékkérők fogvatartására vonatkozó pillanatnyi nemzetközi jogi helyzetet tükrözi, és segítséget, eligazítást kíván nyújtani:
 - (a) a kormányok számára a fogvatartással járó menekültügyi és migrációs tárgyú intézkedések kidolgozásához és alkalmazásához; valamint
 - (b) a döntéshozók, beleértve a bírák számára annak megítélésében, hogy konkrét esetekben szükséges-e a fogvatartás alkalmazása.
2. A fogvatartott menedékkérők nehéz helyzetére tekintettel, valamint a nemzetközi menekültügyi és emberi jogi dokumentumokkal és normákkal összhangban a menedékkérők fogvatartása kerülendő, lehetőség szerint csak végső eszközként alkalmazandó. Mivel a menedékkérés nem jogszerűtlen cselekedet, az ezen jogukat gyakorló személyek szabadságát korlátozó bármely intézkedést jogszabályban részletesen rögzíteni kell, és azt szükség esetén felül kell vizsgálni. Fogvatartás csak abban az esetben alkalmazható, ha annak törvényes célja van, és alkalmazása a konkrét esetben szükséges és arányos. A menedékkérés jogának tiszteletben tartása egyaránt magában foglalja a nyitott, emberséges és biztonságos befogadási körülmények biztosítását és a menedékkérők emberi méltóságát, emberi jogait tiszteletben tartó bánásmódot.²
3. A kormányoknak a fogvatartás mellett számos olyan megoldás áll rendelkezésére az irreguláris migráció kezelésére, amelyek azon túl, hogy eredményesen alkalmazhatók, az érintettek személyes körülményeit is figyelembe veszik.³ Valójában semmilyen bizonyíték nincs arra, hogy a fogvatartás elrettentő hatással lenne, és ezáltal csökkentené az irreguláris migránsok számát.⁴ Am függetlenül attól, hogy van-e ilyen hatása, az elrettentést célzó fogvatartási politikák általában sértik a nemzetközi emberi jogi előírásokat, mivel nem foglalják magukban annak vizsgálatát, hogy az adott konkrét esetben valóban szükséges-e a fogvatartás alkalmazása. A fogvatartás alternatíváival kapcsolatos legújabb kutatási eredmények (melyek közül néhány a jelen kiadványban is dokumentált) fényében a kormányoknak felül kell vizsgálniuk fogvatartással kapcsolatos politikájukat és gyakorlatukat, és azokat összhangba kell hozniuk az emberi jogi normákkal. Az UNHCR kész arra, hogy segítséget nyújtson a kormányoknak a fogvatartás helyett alkalmazható alternatív megoldások és programok kidolgozásában.

Hatály

4. Jelen Iránymutatás tükrözi a menedékkérők és más, nemzetközi védelmet kérő személyek migrációhoz, bevándorláshoz kapcsolódó fogvatartására vonatkozó nemzetközi jogi előírások jelenlegi állapotát és vonatkozik egyaránt azokra a menekültekre és más, olyan személyekre, akik a vizsgálatok szerint nemzetközi védelemre szorulnak, ha őket migrációval, bevándorlással kapcsolatos okokra hivatkozva fogva tartják. Az Iránymutatás hatálya továbbá kiterjed a menedékkérő hontalan személyekre is, ám nem foglalkozik kimondottan a nem menedékkérő hontalan személyekkel,⁵ azon személyekkel, akik a vizsgálatok alapján nem szorulnak nemzetközi védelemre,⁶ valamint más migránsokkal, bár a dokumentumban szereplő normák egy része megfelelően (mutatis mutandis) alkalmazható rájuk is. Különösen igaz ez migrációs kontextusban a nem menekült hontalan személyekre, akik fokozottan ki vannak téve az önkényes fogvatartás kockázatának. Az Iránymutatás hatálya nem terjed ki a bűncselekmény elkövetése miatt fogvatartott menedékkérőkre és menekültekre.

Fogalommeghatározások

5. A jelen Iránymutatás alkalmazásában a „**fogvatartás**” a szabadságtól való megfosztást vagy olyan zárt helyre való korlátozást jelent, amelyet a menedékkérő nem hagyhat el tetszése szerint, ideértve többek között a börtönt, a speciális rendeltetésű fogvatartó létesítményeket, valamint a zárt befogadó központokat, őrzött szállásokat és egyéb zárt létesítményeket.
6. Fogvatartó létesítményt üzemeltethet hatóság vagy magánvállalkozó, az elzárásról közigazgatási vagy bírósági eljárás keretében születhet döntés, a személyek elzárása történhet „jogszerű” vagy „jogszerűtlen” módon. A fogvatartás vagy elzárás a szabadságtól való megfosztás legszélsőségesebb formája (lásd 1. ábra). A mozgásszabadság korlátozásának más formáira is vonatkoznak nemzetközi normák a migráció, bevándorlás kontextusában.⁷ A szabadságtól való megfosztás (fogvatartás) és a szabad mozgás enyhébb korlátozásai közötti különbségtétel „a korlátozás mértéke alapján történik, nem pedig annak jellege és módja alapján”.⁸ Bár a jelen Iránymutatás elsősorban a fogvatartással (elzárással) foglalkozik, érinti az enyhébb korlátozó megoldások kérdését is.
7. A fogvatartás különböző helyszíneken történhet, például szárazföldi vagy tengeri határoknál, repülőterek „nemzetközi zónájában”,⁹ szigeten,¹⁰ hajón,¹¹ zárt menekülttáborban, az adott személy otthonában (házi őrizet), vagy akár az ország területén kívül.¹² A fogvatartás helyszínétől függetlenül a lényegi kérdés az, hogy a menedékkérőt *de facto* megfosztották-e szabadságától, és ez a megfosztás a nemzetközi jog alapján jogszerű-e.

1. ábra¹³

8. A „**fogvatartás alternatívái**” kifejezés nem jogi fogalom; a jelen Iránymutatásban olyan jogszabályokat, intézkedéseket és gyakorlatokat takar, amelyek lehetővé teszik a menedékkérők számára, hogy bizonyos feltételek mellett vagy mozgásszabadságuk bizonyos fokú korlátozása mellett a közösségben élhessenek. Mivel a fogvatartás néhány alternatívája szintén magában foglalja a személyes szabadság vagy a mozgásszabadság változó mértékű korlátozását (sőt némelyikük a fogvatartás bizonyos formájának minősül), ezekre a megoldásokra is ugyanúgy vonatkoznak az emberi jogi előírások (lásd 2. ábra).
9. A „**menedékkérő**” kifejezés a jelen Iránymutatásban azon személyt takarja, aki menedéket kér az 1951. évi Menekültügyi Egyezményben és az 1967. évi Jegyzőkönyvben,¹⁴ vagy valamely regionális menekültügyi egyezményben meghatározott kritériumok alapján,¹⁵ és ebbe a kategóriába tartoznak a kiegészítő, oltalmazotti és ideiglenes védelemért folyamodó személyek is.¹⁶ A jelen Iránymutatás azon személyekre vonatkozik, akiknek kérelmét a státusz meghatározását célzó eljárások, valamint a befogadhatósággal, előzetes szűréssel és egyéb folyamatokkal kapcsolatos eljárások keretében vizsgálják. Vonatkozik továbbá azon személyekre, akik a nemzetközi védelemre irányuló kérelmük ügyében hozott döntés bírósági felülvizsgálatát kérték.
10. A „**hontalan személy**” fogalma a nemzetközi jog szerint olyan személyt takar, „*akit egy állam sem tart saját joga alapján állampolgárának.*”¹⁷ A **menedékkérő hontalan személy** olyan hontalan személy, aki az 1951. évi Egyezmény¹⁸ alapján menekültstátuszért, illetve a nemzetközi védelem más formájáért folyamodik.

Iránymutatások

1. iránymutatás: A menedékkéréshez való jogot tiszteletben kell tartani

11. Minden személynek joga van ahhoz, hogy egy másik országban menedéket kérjen és kapjon az üldözés, emberi jogai súlyos megsértése vagy más súlyos sérelem elől. Ebből következik, hogy a menedékkérés önmagában nem jogellenes cselekedet.¹⁹ Az 1951. évi Egyezmény értelmében továbbá a menedékkérők nem büntethetők az országba való jogellenes belépés vagy ott-tartózkodás miatt, ha késelem nélkül a hatósághoz fordulnak, és kellőképpen megindokolják, miért léptek be jogellenesen az ország területére vagy miért tartózkodnak ott jogellenesen.²⁰ A menedékkéréshez való jogukat gyakorló menedékkérők gyakran kényszerülnek arra, hogy előzetes jóváhagyás nélkül lépjenek az országba. A menedékkérők helyzete alapvetően különbözik más migránsokétól, mivel gyakran nincs lehetőségük arra, hogy a belépés formális jogi követelményeit teljesítsék. Például sokan nem tudják megszerezni a szükséges dokumentumokat utazásuk előtt az őket fenyegető üldözés miatt, vagy mert sietve kell elhagyniuk az adott területet. Ezeket a szempontokat, valamint azt a tényt, hogy sok menedékkérő élt meg korábban traumatikus eseményeket, értelemszerűen figyelembe kell venni annak eldöntése során, hogy indokolt-e a személy mozgásszabadságának korlátozása az irreguláris határátlépésre vagy az országban való ilyen tartózkodásra hivatkozva.

2. iránymutatás: Minden menedékkérőt megillet a személyes szabadsághoz és biztonsághoz való jog, valamint a mozgásszabadság

12. A személyes szabadsághoz és biztonsághoz való alapvető jog²¹ és a mozgásszabadság²² minden jelentős nemzetközi és regionális emberi jogi dokumentumban szerepel, és mint ilyen, alapvető elemei a jogállamiság elvén alapuló jogrendszernek. A Főbiztos Program Végrehajtó Bizottsága (ExCom) számos alkalommal foglalkozott a menedékkérők fogvatartásának kérdésével.²³ A fenti jogok elvben minden emberi lényt megilletnek, függetlenül a jogállásától, legyen bevándorló, menekült, menedékkérő vagy egyéb.²⁴

13. Az 1951. évi Egyezmény 31. cikke kifejezetten leszögezi, hogy menekültek (és menedékkérők) nem sújthatók büntetéssel az országba való irreguláris belépésük vagy ott tartózkodásuk miatt, ha késelem nélkül a hatósághoz fordulnak, és kellőképpen megindokolják, miért léptek irregulárisan az ország területére vagy miért tartózkodnak így ott. Az Egyezmény rögzíti továbbá, hogy a fenti esetben a menekültek (és menedékkérők) mozgásszabadsága csak a szükséges mértékben korlátozható, és a korlátozás csak addig alkalmazható, amíg jogi helyzetük rendeződik, vagy befogadja őket egy másik ország.²⁵ Az 1951. évi Egyezmény 26. cikke leszögezi továbbá, hogy az ország területén jogszerűen tartózkodó menekültet megilleti a szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog.²⁶ E rendelkezés alkalmazásában a menedékkérő az ország területén jogszerűen tartózkodó személynek minősül.²⁷

14. E jogok – a menedékkéréshez való jog, az ország területére történő irreguláris belépés vagy ott tartózkodás esetén a büntetés alóli mentesség, a személyes szabadsághoz és biztonsághoz való jog és a mozgásszabadság – együttesen azt jelentik, hogy a menedékkérők fogvatartását csak végső esetben kivételesen szabad alkalmazni, vagyis főszabályként törekedni kell a menedékkérők személyes szabadsághoz való jogának biztosítására.

3. iránymutatás: A fogvatartás jogszerűen és a vonatkozó rendelkezések betartásával történjen

15. A fogvatartást vagy a szabadságtól való megfosztás bármilyen formáját mindenkor csak jogszerűen és a nemzeti jogszabályok vonatkozó rendelkezéseinek betartásával szabad alkalmazni.²⁸ A szabadságtól a nemzeti jogszabályok rendelkezéseit sértő módon történő megfosztás egyaránt sérti a nemzeti és a nemzetközi jogot. Bár a fogvatartás jogszerűségének megítélése szempontjából általánosságban a nemzeti szabályozás az irányadó, azok „nem minden esetben döntőek a szabadságtól való megfosztás jogszerűségének megítélése során.”²⁹ Az egyik különösen mérlegelendő szempont például az önkényes fogvatartás elkerülése, megelőzése.³⁰
16. A fogvatartásról szóló jogszabályoknak összhangban kell lenniük a jogbiztonság elvével. Ez többek között megköveteli, hogy a rendelkezések és azok jogi következményei előre láthatók és kiszámíthatók legyenek.³¹ A fogvatartásról szóló rendelkezésnek például nem lehet visszamenőleges hatálya.³² A jogbiztonság elvével összhangban a nemzeti szabályozásnak kifejezetten rögzítenie kell azokat a feltételeket, amelyek esetén a fogvatartás alkalmazható.³³
17. Az önkényes fogvatartás elleni jogi biztosítékok elégtelensége, például a fogvatartási időtartam maximalizálásának vagy a tényleges jogorvoslatnak a hiánya szintén aggályokat vet fel a fogvatartás jogszerűségét illetően.³⁴

4. iránymutatás: Senki nem vehető őrizetbe önkényesen, a fogvatartásra vonatkozó döntésnek az adott személy sajátos körülményeinek értékelésén kell alapulnia

18. A migráció összefüggésében a fogvatartást nem tiltják automatikusan a nemzeti jogszabályok, és a személyes szabadsághoz való jog sem abszolút.³⁵ A nemzetközi jog azonban alapvető biztosítékokat tartalmaz a *jogszerűtlen* (3. Iránymutatás) és az *önkényes* fogvatartás ellen. Az „önkényesség” fogalma tágan értelmezendő, amely a jogellenesség mellett a nem megfelelést, az igazságtalanságot és a kiszámíthatóság hiányát is magában foglalja.³⁶ Az önkényesség elleni védelem érdekében fogvatartás csakis abban az esetben alkalmazható, ha az szükséges, minden tekintetben ésszerű, és arányos a törvényes céllal (4.1 és 4.2).³⁷ A kevésbé korlátozó vagy beavatkozó jellegű megoldások mérlegelésének elmulasztása esetén szintén önkényesnek minősülhet a fogvatartás (4.3).
19. Mivel a szabadsághoz való jog alapvető jog, a fogvatartás elrendelése előtt minden esetben részletesen meg kell vizsgálni, hogy az adott törvényes cél érdekében szükséges-e a fogvatartás alkalmazása. Erre a célra a döntéshozók alkalmazhatnak az értékelést segítő eszközöket, és figyelembe kell venniük a menedékkérők speciális körülményeit és szükségleteit (9. Iránymutatás). A döntési folyamatban mérlegelendő tényezők közé tartozik a menedékjogi eljárás aktuális szakasza, a szándékolt célállomás, a családi és/vagy közösségi kötıdés, az érintett korábban tapasztalt szabálykövető magaviselete/jelleme, a szökés kockázata, illetve az, hogy hajlandó-e együttműködni, és tisztában van-e ennek fontosságával.
20. A fogvatartás alternatíváit illetően (4.3 és A. függelék) a közösségben való elhelyezés mértékét és helyénvalóságát mérlegelni kell az esetleges kockázattal szemben, amit az adott személy a közösségre jelent. A személy és/vagy családja megfelelő közösségben történő

elhelyezése előtt fel kell mérni a támogatás szükséges mértékét és figyelembe kell venni az elérhető szolgáltatásokat. A kötelező vagy automatikus fogvatartás önkényes gyakorlat, mivel nem előzi meg annak vizsgálatát, hogy az adott konkrét esetben valóban szükséges-e a fogvatartás alkalmazása.³⁸

4.1 A fogvatartás kivételes esetekben alkalmazott megoldás, melyet csak törvényes cél indokolhat

21. A fogvatartás csak kivételes esetben, törvényes cél érdekében alkalmazott megoldás lehet. Törvényes cél nélkül a fogvatartás önkényesnek minősül abban az esetben is, ha a fogvatartott illegálisan lépett az ország területére.³⁹ A fogvatartás célját egyértelműen, jogszabályban és/vagy más előírásban kell meghatározni (3. Iránymutatás).⁴⁰ Menedékkérők esetében három esetben lehet szükség az adott személy fogvatartására a nemzetközi jog értelmében: a **közrend, a közegészségügy és a nemzetbiztonság** védelme érdekében.

4.1.1 A közrend védelme

- *Szökés megakadályozása céljából és/vagy ha a személy valószínűleg nem fog együttműködni*

22. Ha okkal feltételezhető, hogy a menedékkérő szökni próbál vagy nem kíván együttműködni a hatóságokkal, a konkrét esetben szükséges lehet a menedékkérő őrizetbevétele.⁴¹ Ilyen esetben az őrizetbevétel szükségességének megítélésénél vizsgálni kell, hogy a menedékkérő korábban együttműködött-e a hatóságokkal, betartotta-e a szabadlábra helyezés vagy az óvadék feltételeit, milyen családi, közösségi és egyéb kötelezésekkel rendelkezik a menedéket nyújtó országban, hajlandó-e információkkal alátámasztani kérelme lényeges pontjait, és a kérelem nem minősül-e egyértelműen megalapozatlannak, illetve visszaélőnek.⁴² Megfelelő szűrő és értékelő módszerek alkalmazása biztosítja, hogy a jóhiszemű menedékkérők ne kerüljenek ilyen módon véletlenül őrizetbe.⁴³

- *Nyilvánvalóan megalapozatlan vagy visszaélő kérelem esetén alkalmazott gyorsított eljárással kapcsolatban*

23. Nyilvánvalóan megalapozatlan vagy visszaélő kérelem esetén alkalmazott gyorsított eljárás miatt történő őrizetbevételt a jognak szabályoznia kell, és ilyen esetekben az arányosság elvének alkalmazása érdekében mérlegelni kell a felmerülő érdekeket.⁴⁴ A gyorsított eljárással kapcsolatban alkalmazott fogvatartás kizárólag „nyilvánvalóan megalapozatlan” vagy „egyértelműen visszaélő” kérelmek esetén alkalmazható;⁴⁵ az ilyen okból őrizetbe vett személyek jogosultak a jelen Iránymutatásban ismertetett védelemre.

- *Személyazonosság meghatározása és/vagy biztonsági kockázatok korai azonosítása érdekében*

24. A személyazonosság megállapítása és/vagy biztonsági kockázatok korai azonosítása érdekében alkalmazható rövid idejű fogvatartás olyan esetben, amikor az illető személyazonossága nem ismert vagy kérdéses, vagy bizonyos információk biztonsági kockázatra utalnak.⁴⁶ A fogvatartás csak annyi ideig tarthat, ameddig az elvárható mértékű erőfeszítések mellett szükséges a személyazonosság meghatározásához vagy a biztonsági kockázat ellenőrzéséhez, és ezt a meghatározott időtartamot a jog egyértelműen szabályozza (lásd lent).

25. Figyelembe véve, hogy a menedékkérők gyakran elfogadható magyarázatot tudnak adni az illegális határátlépésre vagy irreguláris helyváltoztatásra,⁴⁷ és arra is, hogy miért nem rendelkeznek személyazonosító dokumentumokkal, gondoskodni kell arról, hogy a jogi rendelkezések ne támasszanak irreális elvárásokat a menedékkérőkkel szemben a szükséges okmányok mennyiségével és minőségével kapcsolatban. A dokumentumok hiánya esetén a személyazonosság más információk segítségével is megállapítható. A dokumentumok hiánya nem értelmezhető automatikusan az együttműködés elutasításaként, és nem utal szükségszerűen arra, hogy a menedékkérő biztonsági kockázatot jelent. Azon menedékkérők, akik azért nem rendelkeznek dokumentumokkal, mert azokat származási országukban nem volt módjuk megszerezni, nem vehetők őrizetbe pusztán a dokumentumok hiányára hivatkozva. Ilyen esetben meg kell vizsgálni, hogy a menedékkérő tud-e elfogadható magyarázatot adni a dokumentumok hiányára vagy megsemmisülésére, illetve adott esetben arra, miért vannak hamis dokumentumai; szándékában állt-e a hatóságok megtévesztése; és hajlandó-e együttműködni a hatóságokkal a személyazonosság meghatározásában.

26. A személyazonosság megállapítása céljából alkalmazott fogvatartás időtartamát szigorúan limitálni kell, mivel a dokumentáció hiánya a határozatlan idejű vagy tartós fogvatartás egyik leggyakoribb oka (6. Iránymutatás).

27. Az állampolgárság a személyazonosság szerves része, megállapítása összetett feladat, amelyet hontalan menedékkérők esetében megfelelő eljárás keretében kell elvégezni.⁴⁸

- *Az előzetes meghallgatás során a nemzetközi védelemre irányuló kérelemmel kapcsolatos alapvető információk rögzítése érdekében, ha azok más módon nem szerezhetők meg*

28. A menedékkérők az előzetes meghallgatással összefüggésben rövid időre őrizetbe vehetők a nemzetközi védelemre irányuló kérelem alapját képező információk rögzítése érdekében.⁴⁹ Azonban ilyen esetben a fogvatartás kizárólag akkor alkalmazható, ha a szükséges információk nem szerezhetők meg más módon. Az eljárás magában foglalja az alapvető információk megszerzését azzal kapcsolatban, miért folyamodik menedékkért az adott menedékkérő, de általában nem terjed ki a kérelem érdemi vizsgálatára. Ez az általános szabály alóli kivétel – mely szerint a menedékkérők csak végső esetben vehetők őrizetbe – nem alkalmazható azonban a fogvatartás igazolására olyan esetben, amikor a menedékkérőt a menedékjogi eljárás teljes időtartama alatt, vagy határozatlan ideig tartják fogva.

4.1.2 A közegészség védelme

29. A menedékkérők őrizetbe vehetők egészségügyi vizsgálatok elvégzése érdekében, feltéve hogy azokra az adott esetben valóban szükség van, vagy megelőző intézkedésként szükségesek valamely fertőző betegség vagy járvány reális veszélye miatt. A migráció összefüggésében ezekre az egészségügyi vizsgálatokra az országba való belépéskor, illetve a lehető leghamarabb kell sort keríteni. Az egészségügyi vizsgálatok miatt őrizetbe vett menedékkérők fogvatartása, illetve szabad mozgásuk korlátozása csak abban az esetben hosszabbítható meg, ha egészségügyi szakember szerint kezelésre van szükségük, és csak addig, amíg a kezelés tart. Ilyen esetben a menedékkérőt megfelelő létesítményben – például klinikán, kórházban, vagy repülőtér/határátkelőnél kialakított speciális egészségügyi központban – kell elhelyezni. Az egészségügyi vizsgálatok után a menedékkérő szabadságának további korlátozása egészségügyi okokra hivatkozva kizárólag képzett egészségügyi szakember véleménye alapján, bírói ellenőrzés mellett rendelhető el.

4.1.3 A nemzetbiztonság védelme

30. Őrizetbe vehető az, aki nemzetbiztonsági fenyegetést jelent.⁵⁰ Bár annak megítélése, hogy mi minősül nemzetbiztonsági fenyegetésnek, alapvetően a kormány hatáskörébe tartozik, az ezzel kapcsolatos intézkedéseknek (például az őrizetbevételnek) összhangban kell lenniük a jelen Iránymutatásban foglalt normákkal, különösen a fogvatartás szükségessége, a fenyegetés mértékével való arányossága, diszkriminációmentessége, valamint bírói ellenőrzése tekintetében.⁵¹

4.1.4 A fogvatartást nem igazoló célok

31. A nem törvényes cél érdekében történő fogvatartás önkényesnek minősül,⁵² lásd az alábbi példákat.

- *Fogvatartás, mint büntetés illegális belépésért vagy a menedékkérők elrettentésére*

32. Mint az már az 1. és a 2. Iránymutatásban is felmerült, a nemzetközi jogba ütközik, ha a fogvatartás oka pusztán az, hogy az érintett menedéket kért.⁵³ Az a tény, hogy a menedékkérő illegálisan lépett be az országba vagy illegálisan tartózkodik ott, még nem jelent automatikus felhatalmazást az állam számára ahhoz, hogy a menedékkérőt őrizetbe vegye vagy mozgásszabadságát más módon korlátozza. A potenciális menedékkérők elrettentése vagy a már kérelmüket benyújtott menedékkérők elbátortalanítása érdekében alkalmazott fogvatartás nincs összhangban a nemzetközi normákkal. Nem alkalmazható továbbá a fogvatartás szankcióként – például büntetőjogi jogkövetkezményként – vagy fegyelmi intézkedésként az országba való illegális belépés vagy ott-tartózkodás miatt.⁵⁴ Amellett, hogy ez a 1951. évi Egyezmény 31. cikkének értelmében büntetésnek minősül, kollektív büntetést is jelenthet, amely ellentétes a nemzetközi emberi jogi normákkal.⁵⁵

- *A menedékkérők fogvatartása kiutasításra alapozva*

33. Főszabályként jogellenes a menedékkérők fogvatartása **kiutasításra alapozva**, ha menedékjogi eljárás van folyamatban, mivel a külföldi addig nem utasítható ki az országból, míg ügyében jogerős döntés nem születik. Kiutasításra hivatkozva csak a menedékkérellem elbírálását és elutasítását követően alkalmazható fogvatartás.⁵⁶ Ha azonban bizonyos információk arra utalnak, hogy a menedékkérő csak azért folyamodott jogorvoslatért vagy nyújtott be menedékkérelmet, hogy elodázza a kiutasítására vagy kitoloncolására vonatkozó döntést, melynek nyomán el kellene hagynia az országot, a hatóság – a szükségesség és az arányosság elvének tiszteletben tartásával – megfontolhatja a menedékkérő őrizetbevételét, hogy megakadályozza annak szökését kérelmének elbírálása alatt.

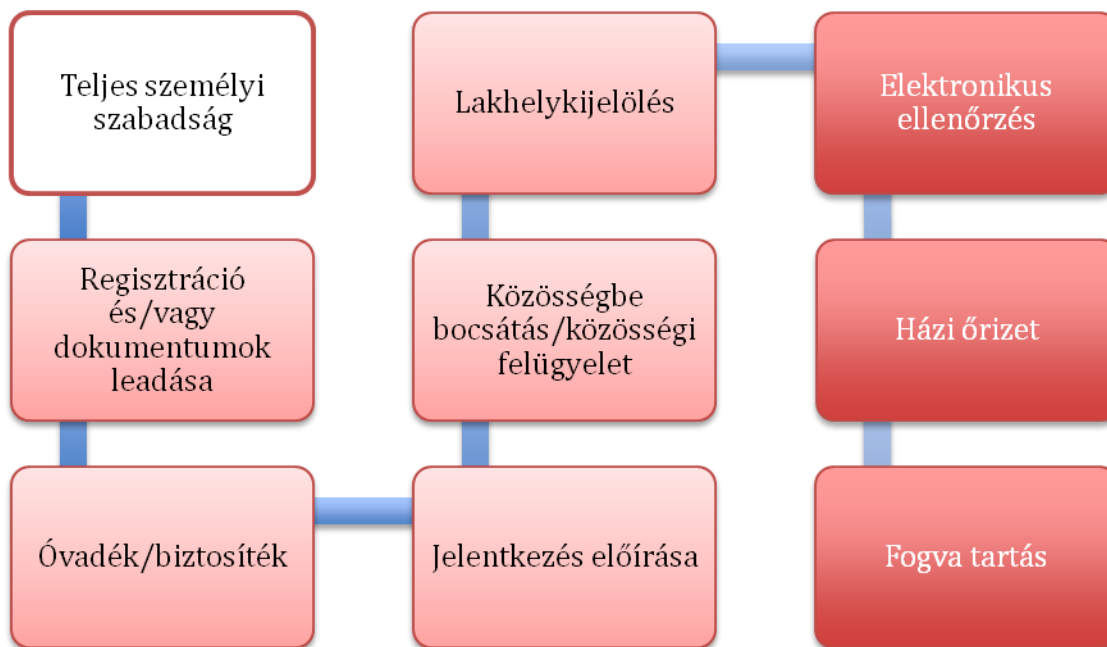
4.2 Fogvatartás csak abban az esetben alkalmazható, ha az szükséges, minden tekintetben ésszerű, és arányos a törvényes céllal

34. A fogvatartás szükségességét, ésszerűségét és arányosságát az adott eset körülményeinek függvényében kell megítélni, és mindezt az eljárás előrehaladtával újból értékelni kell (6. Iránymutatás). Azt, hogy a fogvatartás adott esetben szükséges-e, annak fényében kell megítélni, hogy mi a fogvatartás célja (4.1), valamint az összes körülmény alapján mennyire ésszerű megoldás; a körülmények vizsgálatakor a konkrét eset speciális szükségleteinek és megfontolásainak mérlegelése elkerülhetetlen (9. Iránymutatás). Az arányosság általános elvének megfelelően törekedni kell az egyensúlyra a személyi szabadsághoz és biztonsághoz, valamint mozgásszabadsághoz való jog biztosítása és az e jogok korlátozását indokló közrendi

célok között.⁵⁷ A hatóság csak az adott esethez kapcsolódó célok eléréséhez feltétlenül szükséges megoldásokat alkalmazhat. A szükségesség és arányosság vizsgálata mellett fel kell mérni, hogy nincs-e olyan kevésbé korlátozó jellegű megoldás (a fogvatartást kiváltó alternatíva), amely az adott esetben megfelelő (4.3 és A. függelék).

4.3 Meg kell fontolni alternatív megoldások alkalmazását a fogvatartás helyett

35. A **fogvatartás alternatíváinak** – jelentkezési kötelezettség, strukturált közösségi felügyelet, és/vagy esetkezelő programok (A. függelék) – tényleges megfontolása elengedhetetlen, szerves része a fogvatartás szükségessége, ésszerűsége és arányossága vizsgálatának (4.2). Az alternatívák célja annak biztosítása, hogy a menedékkérő őrizetbevétele ne automatikusan alkalmazott intézkedés, hanem olyan megoldás legyen, amelyet csak akkor alkalmaznak, amikor nincs más lehetőség. Fogvatartásra kizárólag akkor kerülhet sor, ha a menedékkérő körülményeinek tükrében kevésbé korlátozó vagy kevesebb kényszerrel járó megoldás igazolhatóan nem vezetne eredményre.⁵⁸ Ezért az alternatív megoldások elérhetőségét, hatékonyságát és megfelelőségét minden egyes esetben kell megvizsgálni.⁵⁹
36. A fogvatartáshoz hasonlóan annak alternatíváit is **jogszabályban** kell szabályozni a személyes szabadsághoz való jog és a mozgásszabadság önkényes korlátozásának megelőzése érdekében.⁶⁰ A jogbiztonság elve megköveteli az alternatív megoldások jogi szabályozását (3. Iránymutatás). Jogszabályban kell meghatározni a lehetséges alternatívákat, alkalmazásuk feltételeit, valamint az alkalmazásukért és végrehajtásukért felelős hatóságokat.⁶¹
37. A fogvatartás olyan alternatívái, amelyek korlátozzák a menedékkérők szabadságát, kihatással lehetnek emberi jogaikra, ezért vonatkoznak rájuk az **emberi jogi normák**, ideértve a konkrét esetek független testület általi rendszeres felülvizsgálatának szükségességét is.⁶² Azon menedékkérők számára, akiknél valamilyen alternatív megoldást alkalmaznak, lehetőséget kell biztosítani hatékony panaszmechanizmushoz való hozzáférésre, illetve jogorvoslati kérelem benyújtására.⁶³ A fogvatartás alternatíváinak nemcsak papíron, hanem gyakorlatban is működőnek kell lenni.
38. Fontos, hogy a fogvatartás alternatívái **nem a fogvatartás alternatív formái**, ahogy nem alternatívái a szabadon bocsátásnak sem és nem alkalmazhatók a normál nyitott befogadó létesítményekben való elhelyezés kiváltására, ahol nem korlátozzák a menedékkérők mozgásszabadságát.⁶⁴
39. Fontos, hogy az alternatív megoldások kidolgozása során az államok tiszteletben tartsák a **minimális beavatkozás** elvét, és kiemelt figyelmet szenteljenek a fokozottan sérülékeny, kiszolgáltatott csoportok szükségleteinek, mint a gyermekek, a terhes nők, az idősek, a fogyatékkal élők, vagy traumát elszenvedett személyek (9. Iránymutatás).⁶⁵

2. ábra⁶⁶

40. A menedékkérő konkrét körülményeitől függően a fogvatartás alternatívái **különböző formában** valósulhatnak meg, ideértve a személyi és úti okmányok regisztrációját és/vagy leadását/bevonását, az óvadékot/biztosítékot, a jelentkezési kötelezettség előírását, a közösségbe bocsátást és felügyeletet, lakhelykijelölést, valamint az elektronikus megfigyelést vagy a házi őrizetet (néhány alternatíva magyarázatát lásd az A függelékben). Egyes alternatívák különböző mértékben korlátozhatják a menedékkérő mozgás- vagy egyéb szabadságát, ebből a szempontból tehát nem egyenértékűek a különböző megoldások (2. ábra). Telefon vagy más modern technológia használata a jelentkezésre – különösen a korlátozott mobilitású személyek esetében – például helyes gyakorlatnak tekinthető,⁶⁷ az elektronikus ellenőrzés más formái (ideértve például a jeladóval felszerelt boka- vagy karperecet) azonban nem tekinthetők elfogadható gyakorlatnak, többek között azért, mert aránytalanok és stigmatizálják, kriminalizálják a viselőt,⁶⁸ ezért az ilyen megoldások lehetőség szerint kerülendők.

41. A tapasztalatok alapján az alternatív megoldások akkor működnek a leghatásosabban, ha:

- a menedékkérővel az emberi méltóságát és az emberi jogait tiszteletben tartva bánnak a menedékjogi eljárás teljes időtartama alatt;
- a menedékkérőt már az eljárás korai szakaszában tömören és érthetően tájékoztatják a fogvatartást kiváltó alternatív megoldással kapcsolatos jogairól és kötelezettségeiről, valamint a feltételek megszégésének következményeiről;
- a menedékkérő számára a menedékjogi eljárás teljes időtartama alatt hozzáférést biztosítanak jogi tanácsadáshoz;
- a menedékkérő számára megfelelő anyagi támogatást, elhelyezést és befogadási

körülményeket biztosítanak, vagy megfelelő eszközöket ahhoz, hogy gondoskodhasson magáról (ideértve a munkához való jogot);

- egyedi esetkezelő szolgáltatás áll a menedékkérő rendelkezésére a menedékjogi eljárással kapcsolatban (lásd A. függelék).⁶⁹

42.A fogvatartást kiváltó alternatív programoknak fontos eleme a **személyi okmányok kibocsátása**, vagyis a menedékkérő (és családtagjai) ellátása olyan személyi okmányokkal, amelyek igazolják, hogy jogosult az adott közösségben élni. A személyi okmányok emellett lehetővé teszik, hogy a menedékkérő elkerülje az (újabb) őrizetbevételt, lakást béreljen, munkát vállaljon, valamint hozzáférjen az egészségügyi, oktatási és egyéb szolgáltatásokhoz.⁷⁰ A fogvatartás alternatíváinak különböző típusairól, valamint egyéb kiegészítő intézkedésekről az A. függelék tartalmaz további információkat.

5. iránymutatás: A fogvatartás nem lehet diszkriminatív

43.A nemzetközi jog értelmében senki nem tartható fogva és a mozgásszabadsága nem korlátozható pusztán faj, bőrszín, nem, anyanyelv, vallási, politikai vagy egyéb meggyőződés, állampolgárság, társadalmi és anyagi helyzet, valamint bármely egyéb – például menekült vagy menedékkérő – státusz alapján.⁷¹ Ez a szükséghelyzetekre is vonatkozik, amikor az államok általában eltérhetnek a szabályoktól.⁷² Joggal merül fel a faji alapú diszkrimináció gyanúja például akkor, amikor „egy adott nemzet állampolgárait” szisztematikusan őrizetbe veszik.⁷³ Egy személynek minimális elvárásaként joga van ahhoz, hogy az ilyen alapon történő őrizetbevétel ellen tiltakozzon; az államnak pedig igazolnia kell, hogy az adott nemzet állampolgáraival szemben objektív és ésszerű okok miatt alkalmaz megkülönböztetést.⁷⁴

6. iránymutatás: A határozatlan idejű fogvatartás önkényes, a fogvatartás maximális időtartamát a jognak kell meghatároznia

44.Mint azt a 4.2 Iránymutatásnál jeleztük, az arányosság vizsgálata mind a fogvatartás elrendelésénél, mind pedig a meghosszabbításánál elengedhetetlen. A túlzottan hosszú fogvatartás az egyébként jogszerű fogvatartási döntést aránytalanná, következésképpen önkényessé teheti. Nemzetközi emberi jogi kontextusban a határozatlan idejű fogvatartás migrációs összefüggésben önkényes gyakorlat.⁷⁵

45.Menedékkérő csak addig tartható fogva, amíg az feltétlenül szükséges; ha a fogvatartás oka már nem áll fenn, a menedékkérőt haladéktalanul szabadon kell bocsátani (4.1).⁷⁶

46.Az önkényesség megelőzése, kizárása érdekében a nemzeti jogszabályokban kell meghatározni a fogvatartás maximális időtartamát. Ennek hiányában a fogvatartás meghosszabbítható – akár határozatlan időre is –, ami különösen a hontalan menedékkérők számára jelent nagy kockázatot.⁷⁷ A fogvatartás maximális időtartamára vonatkozó előírások nem kerülhetők meg úgy, hogy a menedékkérőt szabadon bocsátják, majd nem sokkal később ugyanarra az okra hivatkozva újra őrizetbe veszik.

7. iránymutatás: A fogvatartás elrendelését és meghosszabbítását alapvető eljárási garanciáknak kell alávetni

47.A fogvatartással fenyegetett és a fogvatartott menedékkérő az alábbi alapvető eljárási biztosítékokra jogosult:

- (i). A letartóztatás vagy őrizetbevétel során tájékoztatni kell őt őrizetbevétele okáról⁷⁸ és a határozathoz kapcsolódó jogairól, beleértve a felülvizsgálati/jogorvoslati eljárást is, mégpedig olyan nyelven és kifejezések használatával, amelyeket megért.⁷⁹
- (ii). Tájékoztatni kell őt a jogi tanácsadáshoz való jogáról. Annak érdekében, hogy a fogvatartott tisztában legyen jogaival, az őrizetbevétel után a lehető leghamarabb ingyenes jogi tanácsadást kell biztosítani számára,⁸⁰ amennyiben az az adott ország hasonló helyzetben lévő állampolgárai számára is elérhető. A jogász és a menedékkérő közötti kommunikációra az ügyvédi titoktartás szabályai vonatkoznak. Az ügyvéd számára biztosítani kell a lehetőséget, hogy ügyfelével biztonságos körülmények között, négy szemközt beszélhessen, és az ügyfelével kapcsolatos dokumentumokhoz hozzáférjen.
- (iii). Bíróságnak vagy más független testületnek kell a menedékkérő fogvatartására vonatkozó döntést késedelem nélkül felülvizsgálnia. A felülvizsgálat ideális esetben automatikus, és első fokon a menedékkérő őrizetbevételére vonatkozó döntés meghozatalától számított 24–48 órán belül kerül sor rá. A felülvizsgálatot végző testületnek függetlennek kell lennie a fogvatartást elrendelő hatóságtól, és megfelelő hatáskörrel kell bírjon ahhoz, hogy elrendelje a menedékkérő szabadon bocsátását vagy módosítsa a szabadon bocsátás feltételeit.⁸¹
- (iv). A fogvatartásra vonatkozó döntés felülvizsgálatát követően bíróság vagy független testület rendszeres időközönként vizsgálja felül a további fogvatartás szükségességét; a menedékkérő vagy képviselője számára lehetőséget kell biztosítani a felülvizsgálaton való részvételre. A tapasztalatok alapján a kezdeti felülvizsgálatot követően egy hónapig hetente célszerű felülvizsgálni a további fogvatartás szükségességét, azt követően pedig havonta, a fogvatartás jog által meghatározott maximális időtartamának végéig.
- (v). A (iii) és (iv) pontban említett felülvizsgálattól függetlenül a menedékkérő számára biztosítani kell a jogot ahhoz, hogy bármikor, személyesen vagy képviselőjén keresztül bíróság előtt megtámadja a fogvatartás jogszerűségét.⁸² A fogvatartás jogszerűségét a döntést hozó hatóságnak kell bizonyítania. Mint azt a 4. iránymutatás hangsúlyozza, a hatóságnak kell igazolnia, hogy a fogvatartás elrendelésének az adott esetben ténylegesen van jogalapja, a döntéshozó tiszteletben tartotta a szükségesség, ésszerűség és arányosság elvét, és a döntés meghozatala előtt a konkrét cél tükrében mérlegelte kevésbé korlátozó megoldások alkalmazását is, de azokat nem találta megfelelőnek vagy hatásosnak.
- (vi). A fogvatartott személy számára hozzáférést kell biztosítani a menedékjogi eljáráshoz, és gondoskodni kell arról, hogy a fogvatartás ne akadályozza a menedékkérőt az eljárásban való részvételben.⁸³ A menedékjogi eljáráshoz való hozzáférést a gyakorlatban ténylegesen biztosítani kell, így például ügyelni kell arra, hogy a kérelem benyújtására rendelkezésre álló időkeret elegendő legyen a fogvatartott menedékkérő számára kérelme benyújtására, és biztosítani kell számára hozzáférést jogi tanácsadáshoz és

tolmácsoláshoz.⁸⁴ Fontos, hogy a fogvatartott menedékkérő pontos jogi tájékoztatást kapjon a menedékjogi eljárás menetéről és a jogairól.

- (vii). Lehetővé kell tenni számára, hogy kapcsolatba lépjen az UNHCR-rel, és azt is, hogy az UNHCR felvehesse a kapcsolatot vele.⁸⁵ Szükség szerint biztosítani kell számára hozzáférést más szervezetekhez, például nemzeti menekültügyi testületekhez, vagy különböző hatóságokhoz, például ombudsmani hivatalhoz, emberi jogi bizottsághoz és civil szervezetekhez. Biztosítani kell a szükséges eszközöket ahhoz, hogy e szervezetek képviselőivel felvegye a kapcsolatot, továbbá a lehetőséget arra, hogy azokkal bizalmasan kommunikálhasson.
- (viii). A menedékkérő adatainak – köztük egészségügyi információinak – kezelése során tiszteletben kell tartani az általános adatvédelmi és titoktartási elveket, előírásokat.
- (ix). Minél előbb azonosítani kell az írástudatlan menedékkérőt és megfelelő mechanizmus kialakításával lehetővé kell tenni számára, hogy „beadványokat” nyújtson be, például, ha találkozni szeretne ügyvéddel, orvossal vagy látogatóval, illetve panaszt kíván tenni.⁸⁶

8. iránymutatás: A fogvatartás során emberséges körülményeket kell biztosítani és tiszteletben kell tartani a fogvatartottak emberi méltóságát

48. A fogvatartott menedékkérő számára az alábbi feltételeket és körülményeket kell minimálisan biztosítani:

- (i). Fogvatartás jogszerűen csak hivatalosan elismert, fogvatartásra szolgáló létesítményben történhet. Rendőrségi fogdában nem tarthatók fogva menedékkérő.⁸⁷
- (ii). A nemzetközi normákkal összhangban mindenkor tiszteletben kell tartani a menedékkérő emberi méltóságát.⁸⁸
- (iii). A migrációhoz, bevándorláshoz kapcsolódó okok miatt őrizetbe vett menedékkérő fogvatartása **nem lehet büntető jellegű**.⁸⁹ Menedékkérő főszabályként nem tartható fogva börtönben, fogházban, vagy börtönként, illetve fogházként működő létesítményben. Ha kivételesen mégis ilyen létesítményben helyeznek el menedékkérőt, el kell különíteni őt a többi fogvatartottól⁹⁰ és nem alkalmazhatók rá a bűnelkövetőkre vonatkozó szabályok (pl. rabruha, bilincs).
- (iv). A fogvatartottak nevééről és fogvatartásának helyéről, valamint a fogvatartásukért felelős személyek nevééről **nyilvántartást** kell vezetni, amelyet szükség esetén elérhetővé kell tenni az érintettek, például rokonok és a jogi képviselő számára. A nyilvántartás hozzáférhetővé tétele során be kell tartani a bizalmas adatkezelésre vonatkozó követelményeket.
- (v). Koedukált létesítményben a férfiakat és a nőket **elkülönítve** kell elhelyezni, kivéve ha egy családhoz tartoznak. A gyermekeket a felnőttektől el kell különíteni, kivéve ha rokoni kapcsolatban állnak egymással.⁹¹ A családok számára lehetőség szerint elkülönített lakhatást kell biztosítani. Ezzel többek között megelőzhető a családtagok –

más alternatíva hiányában – magánzárkában történő elhelyezése (különösen gyermekükkel egyedül utazó apák esetén).

- (vi). **Szükség szerint gondoskodni kell megfelelő egészségügyi ellátásról**, ideértve a pszichológiai tanácsadást is. Az egészségügyi ellátásra szoruló fogvatartottat megfelelő létesítménybe kell átszállítani, vagy helyben kell őt kezelni, ha ehhez ott adottak a feltételek. Érkezését, befogadását követően minél előbb elérhetővé kell tenni a fogvatartottnak a fizikai és mentális egészségügyi vizsgálatot, amelyet felkészült egészségügyi szakembereknek kell elvégezniük. A fogvatartás ideje alatt rendszeresen ellenőrizni kell a fogvatartott fizikai és mentális egészségi állapotát. Számos fogvatartottnál alakulnak ki fizikai vagy mentális problémák a fogvatartás miatt, ezért a rendszeres ellenőrzést azoknál a fogvatartottnál is el kell végezni, akik érkezésükkor tünetmentesek voltak. Az érkezéskor vagy később fizikai vagy mentális tüneteket produkáló fogvatartott számára biztosítani kell a megfelelő ellátást és körülményeket, és meg kell fontolni a szabadon bocsátás lehetőségét.
- (vii). A fogvatartott menedékkérő számára lehetővé kell tenni, hogy igény szerint **rendszeres kapcsolatot ápoljon** (telefonon vagy interneten keresztül, ha van rá mód) **családtagjaival, barátaival, valamint vallási és nemzetközi, illetve civil szervezetek képviselőivel**, és azok látogatását fogadhatta. Biztosítani kell a lehetőséget arra, hogy a fogvatartott felvegye a kapcsolatot az UNHCR-rel, és annak képviselője meglátogathassa a fogvatartottat. Ezekhez a látogatásokhoz megfelelő körülményeket kell biztosítani. E látogatások során magára kell hagyni a fogvatartottat látogatójával, kivéve ha ez megalapozott biztonsági aggályok miatt nem elfogadható.
- (viii). Biztosítani kell a fogvatartott számára a **testgyakorlást** beltéri és szabadtéri rekreációs tevékenységek formájában; továbbá, hogy az épületen kívül is tartózkodhasson (friss levegő, természetes fény). Megfelelő programlehetőségeket kell biztosítani a nők és a gyermekek számára, figyelembe véve a kulturális tényezőket is.⁹²
- (ix). Lehetővé kell tenni a fogvatartott számára a **vallásgyakorlást**.
- (x). Biztosítani kell a fogvatartott menedékkérő számára **az alapvető körülményeket és felszerelést**, ideértve az ágyat, éghajlatnak megfelelő ágyneműt, zuhanyozást, alapvető higiéniai cikkeket, tiszta ruhát. Lehetővé kell tenni, hogy saját ruháját viselje, és – a létesítmény biztonságát is szem előtt tartva – a zuhanyozó és a vécé használata közben ne álljon megfigyelés alatt.
- (xi). Biztosítani kell a fogvatartott számára életkorának, egészségi állapotának, valamint kulturális/vallási hátterének **megfelelő tápértékű étel**et. A terhes és szoptató nők számára speciális szükségleteiknek megfelelő étrend álljon rendelkezésre.⁹³ Azokban a létesítményekben, ahol ételkészítés és fogyasztás történik, be kell tartani az alapvető közegészségügyi és higiéniai szabályokat.
- (xii). A menedékkérő számára **biztosítani kell olvasnivalót** és lehetőség szerint **hozzáférést friss információkhoz** (újság, internet, televízió stb.).
- (xiii). **Fogvatartásuk időtartamát figyelembe véve** lehetőséget kell biztosítani a menedékkérő számára arra, hogy **oktatási és/vagy szakképzési programokban** vegyen részt. Státusztól és a fogvatartás időtartamától függetlenül joga van a gyermeknek ahhoz, hogy

legalább általános iskolai képzésben részesüljön.⁹⁴ A gyermek oktatása lehetőség szerint a létesítményen kívül, helyi iskolában történjen.

- (xiv). Kerülni kell a menedékkérő **gyakori áthelyezését** egyik fogvatartó létesítményből a másikba, ami többek között megnehezíti jogi képviselő igénybevitelét és a jogi képviselővel való kapcsolattartást.
- (xv). Diszkriminációmentes **panaszkezelő mechanizmust** vagy panasztételi eljárást⁹⁵ kell alkalmazni, melynek keretében a fogvatartott közvetlenül vagy bizalmas módon panaszt nyújthat be a fogvatartó hatóságnak, vagy egy független szervezetnek, illetve a felügyeleti szervnek. A panasztételre vonatkozó szabályokat – ideértve a határidőket és a fellebbezési eljárásokat is – több nyelven hozzáférhetővé tenni a fogvatartott számára.
- (xvi). A fogvatartottakkal dolgozó személyzet minden tagja számára **megfelelő képzést** kell biztosítani, többek között a menedékjogi kérdésekről, a szexuális és nemi alapú erőszakról,⁹⁶ a traumára és stresszre utaló tünetek felismeréséről, valamint a fogvatartással kapcsolatos menekültügyi és emberi jogi normákról. Biztosítani kell, hogy a személyzet és a fogvatartottak aránya megfeleljen a vonatkozó nemzetközi normáknak;⁹⁷ jóváhagyott etikai kódexet kell alkalmazni és az abban foglaltakat tiszteletben kell tartani, fontos továbbá, hogy ezért minden érintett aláírásával írásban vállaljon felelősséget.
- (xvii). A tapasztalatok szerint célszerű a magánvállalkozókat jogszabályban kötelezni arra, hogy tevékenységük során vegyék figyelembe a fogvatartottak jólétének szempontjait. Az illetékes nemzeti hatóságok nem háríthatják át a nemzetközi menekültügyi és emberi jogi kötelezettségeiket a vállalkozókra; azok teljesítéséért a nemzetközi jognak megfelelően ettől függetlenül az államok tartoznak felelősséggel. Ennek megfelelően az államoknak kell gondoskodniuk a magánvállalkozók tevékenységének tényleges és hatékony ellenőrzéséről, például független felügyeleti és ellenőrző/elszámoltató mechanizmus kialakítása útján, lehetővé téve a szerződés vagy megrendelés felbontását a vállalkozóval, ha az nem teljesíti vonatkozó kötelezettségeit.⁹⁸
- (xviii). Az őrizetben, fogvatartásban született gyermeket születés után azonnal anyakönyvezní kell a nemzetközi normákkal összhangban, és ellátni születési anyakönyvi kivonattal.⁹⁹

9. iránymutatás: Figyelembe kell venni a menedékkérők egyéni körülményeit és speciális szükségleteit

9.1 Trauma és kínzás áldozatai

49.A menekülés, valamint a korábban megélt traumatikus élmények hatására számos menedékkérőnél alakul ki mentális betegség, depresszió, szorongás, agresszió, illetve más testi, pszichológiai vagy érzelmi deffektus. A fogvatartás szükségességének mérlegelése során (4. iránymutatás) ezeket a tényezőket is figyelembe kell venni. A kínzás és a súlyos fizikai, pszichikai vagy szexuális erőszak áldozatai fokozott odafigyelést igényelnek, fogvatartásuk általánosságban nem ajánlott.

50.A fogvatartás súlyosbíthatja – a tapasztalatok azt mutatják, hogy valóban súlyosbítja –, sőt akár elő is idézheti a fenti problémákat, tüneteket.¹⁰⁰ Olyan fogvatartottaknál is

megjelenhetnek ilyen tünetek, akik az őrizetbevételük idején még tünetmentesek voltak.¹⁰¹ A fogvatartás súlyos következményei miatt fontos a fogvatartottak kezdeti, majd rendszeres fizikai és mentális vizsgálata képzett egészségügyi személyzet által. Szükség esetén biztosítani kell a fogvatartott megfelelő kezelését, és fogvatartásának rendszeres felülvizsgálata során figyelembe kell venni az orvosi jelentéseket is.

9.2 Gyermek

51.A fogvatartással kapcsolatos általános alapelvek különös súllyal esnek latba a gyermekek esetében,¹⁰² akik elvben semmilyen körülmények között nem tarthatók fogva. Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye (CRC) konkrét nemzetközi jogi kötelezettségeket határoz meg a gyermekekkel kapcsolatban, és fontos alapelveket is tartalmaz a gyermek védelmére vonatkozóan:

- A gyermeket – így a menedékkérő és menekült gyermeket is – érintő döntések meghozatala során **a gyermek mindenképp felett álló érdeke** a meghatározó (CRC 3. és 22. cikk együttes olvasata).
- **Tilos a diszkrimináció** faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származás, vagyoni helyzet, cselekvőképtelenség, születési vagy egyéb helyzet alapján mind a gyermek, mind a szülők vagy törvényes képviselő esetén (CRC 2. cikk).
- Minden gyermeknek **joga van az élethez, az életben maradáshoz és a fejlődéshez** (CRC 6. cikk).
- A gyermek számára biztosítani kell a jogot arra, hogy **véleményét szabadon kinyilváníthassa**, és az életkorának és érettségének megfelelő módon kellőképpen figyelembe kell venni (CRC 12. cikk).¹⁰³
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy **családban éljen** (többek között CRC 5., 8. és 16. cikk), és hogy akarata ellenére ne választhassák el őt szüleitől (CRC 9. cikk). A CRC 20. cikk (1) bekezdésének értelmében minden olyan gyermek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, az állam **különleges védelmére és segítségére** jogosult.
- A CRC 20. cikk (2) és (3) bekezdései értelmében az egyezményben részes államok a hazai jogszabályokkal összhangban kötelesek **alternatív megoldásokkal gondoskodni a gyerekekről**. Ez többek között magában foglalja a gyermek nevelőszülőknél vagy szükséges esetén gyermekotthonban való elhelyezését. A lehetőségek mérlegelése során kellő súllyal figyelembe kell venni a gyermek etnikai, vallási, kulturális és nyelvi hátterét, valamint azt, hogy a gyermek számára lehetőleg **hosszú távon változatlan, stabil környezetet** és nevelési körülményeket kell biztosítani.
- A CRC 22. cikkének értelmében az egyezményben részes államok kötelesek gondoskodni arról, hogy a menekültstátuszért folyamodó és a már elismert, menekültstátusszal rendelkező gyermek – függetlenül attól, hogy felnőtt kísérelővel érkezett vagy sem – **megfelelő védelemben és támogatásban részesüljön**.

- A CRC 37. cikke értelmében az egyezmény részes államainak gondoskodniuk kell arról, hogy **gyermek esetén az őrizetbevételt csak végső esetben, a lehető legrövidebb ideig alkalmazzák.**
- Ha a fogvatartás elrendelésénél elkerülhetetlen a gyermek elválasztása szüleitől, az állam köteles biztosítani a szülők és a gyermek számára egyaránt az alapvető információkat a másik hollétéről, kivéve ha az információ közlése hátrányos lenne a gyermekekre nézve (CRC 9. cikk (4) bekezdés).

52. Menedékkérő gyermek esetén – a családdal érkező gyermeket is ideértve – összességében a **gondoskodás etikája** legyen a vezérlő elv, és nem a rendészeti szempontok rigorózus érvényesítése, ezt követeli a gyermek mindenek felett álló érdekének elve. A gyermek fokozottan kiszolgáltatott helyzetének figyelembe vétele előbbrevaló, mint „illegális migráns” státusza.¹⁰⁴ Az egyezményben részes államok kötelesek *„gyermekvédelmi rendszerük keretein belül olyan eljárást alkalmazni a gyermek mindenek felett álló érdekének meghatározására, amely diszkriminációmentesen lehetővé teszi a gyermek részvételét a folyamatban; magában foglalja a gyermek véleményének figyelembe vételét életkorának és érettségének megfelelően; amelyben az érintett területek szakértői is részt vesznek; és amelynek során minden tényezőt mérlegelnek a lehető legjobb döntés meghozatala érdekében.”*¹⁰⁵

53. **Szüleivel érkező gyermek** esetén a gondoskodás minden alternatív lehetőségét mérlegelni kell, annak tudatában, hogy a fogvatartás igazoltan negatív hatással van a gyermek jólétére, ideértve a fizikai és mentális fejlődést is. A gyermek szüleivel, illetve gondviselőjével együtt történő fogvatartásával kapcsolatos döntések során törekedni kell az egyensúlyra többek között a család mint egység magánélethez és családi élethez való jogának tiszteletben tartása, a fogvatartó létesítmény körülményeinek megfelelősége a gyermekekre nézve,¹⁰⁶ valamint a gyermek mindenek felett álló érdeke között.

54. **Kísérő nélküli kiskorúak** főszabályként nem vehetők őrizetbe. Őrizetbevétel nem alapozható pusztán arra, hogy a gyermek kísérő nélkül érkezett, illetve a migrációs státuszára, továbbá a lakhelyére sem.¹⁰⁷ A gyermeket lehetőség szerint szabadon kell engedni, és a menedéket nyújtó országban lakhellyel rendelkező családtagjai gondjára kell bízni. Ha erre nincs mód, az illetékes gyermekvédelmi hatóság dolgozzon ki olyan alternatív megoldást a gyermek elhelyezésére – például nevelőszülőknél vagy gyermekotthonban –, amely lehetővé teszi a gyermek megfelelő felügyeletét. A gyermekotthonnak vagy nevelőszülőknél támogatniuk kell a gyermek megfelelő (fizikai és mentális) fejlődését, amíg a hatóság nem talál hosszú távú megoldást az adott gyermek számára.¹⁰⁸ A döntések során mindig a gyermek mindenek felett álló érdeke élvez prioritást.

55. Gyakran jelent komoly kihívást a menedékkérő gyermek **életkorának pontos meghatározása**, amihez megfelelő, az emberi jogi normákat tiszteletben tartó életkor-meghatározó módszer(ek)re van szükség.¹⁰⁹ A pontatlan életkor-meghatározás a gyermek önkényes őrizetbevételéhez vezethet¹¹⁰ és a gyermeket felnőttekkel együtt helyezhetik el. Minden esetben biztosítani kell a menedékkérő életkorának és nemének megfelelő elhelyezését.

56. A fogvatartott gyermeket ugyanazon **alapvető eljárási biztosítékok** illetik meg, mint a felnőttet, ám azokat a gyermek speciális szükségleteihez kell igazítani (9. iránymutatás). A kísérő nélküli kiskorú számára független és képzett, kompetens **gyámot és jogi képviselőt** kell kijelölni.¹¹¹ A fogvatartás ideje alatt a gyermeknek **joga van az oktatásban való részvételhez**, amire optimális esetben a fogvatartó létesítményen kívül kerül sor, ezáltal

megkönnyítve a gyermek számára tanulmányainak folytatását szabadulása után. Biztosítani kell **rekreációs tevékenységeket** és azt, hogy **játszhasson más gyerekekkel**, ami alapvető jelentőségű a gyermek mentális fejlődése szempontjából, valamint enyhíti a stressz és a trauma következményeit (8. iránymutatás).

57. Minden lehetséges eszközzel törekedni kell arra – ideértve akár menedékkérelme soron kívüli elbírálását is –, hogy a gyermeket a lehető **leghamarabb szabadon bocsássák** és számára megfelelő környezetben helyezték el.¹¹²

9.3 Nők

58. A terhes és szoptató nők – akik értelemszerűen speciális szükségletekkel rendelkeznek – főszabályként nem vehetők őrizetbe.¹¹³ Az alternatív megoldások kidolgozása során figyelembe kell venni a nők sajátos szükségleteit, például gondoskodni kell védelmükről a szexuális és nemi alapú erőszak és kizsákmányolás ellen.¹¹⁴ A fogvatartás helyett különösen fontos lehet alternatív megoldás alkalmazása, ha nem áll rendelkezésre létesítmény a nők és/vagy családok elkülönített elhelyezésére.

59. Ha mégis elkerülhetetlen a menedékkérő nő őrizetbevétele, gondoskodni kell a speciális higiéniai szükségletek kielégítéséhez megfelelő körülményekről és felszerelésről.¹¹⁵ Ajánlott női őrszemélyzet alkalmazása.¹¹⁶ A személyzet fogvatartott nőkkel kapcsolatba kerülő tagjai számára képzést kell biztosítani a nők sajátos szükségleteiről és emberi jogairól.¹¹⁷

60. Ha fogvatartott menedékkérő nő visszaélésről számol be, azonnal gondoskodni kell a védelméről, számára támogatást és tanácsadást kell nyújtani, bejelentését pedig a bizalmas adatkezelés követelményének tiszteletben tartásával kell kivizsgálnia az illetékes és független hatóságnak, abban az esetben is, ha az érintett nőt férjével, partnerével vagy családtagjával együtt tartják fogva. A védelmi intézkedések meghatározása során mérlegelni kell a megtorlás kockázatát is.¹¹⁸

61. Ha menedékkérő nő fogvatartása során szexuális kizsákmányolás áldozatává válik, biztosítani kell számára megfelelő egészségügyi tanácsadást, ideértve az esetleges terhességgel kapcsolatos konzultációt, továbbá gondoskodni kell fizikai és mentális egészségügyi ellátásáról, támogatásáról, és jogi segítségről is.¹¹⁹

9.4 Emberkereskedők tényleges vagy potenciális áldozatai

62. Emberkereskedelem kockázatára hivatkozva menedékkérő csak akkor tartható fogva, ha a kockázat az adott konkrét esetben bizonyított (4.1). A potenciális áldozatok, főleg gyermekek számára indokolt esetben a fogvatartás helyett alternatív megoldást, például védett szállást kell biztosítani.¹²⁰

9.5 Fogyatékkal élő menedékkérők

63. A fogyatékkal élő menedékkérőnek diszkriminációmentesen ténylegesen élveznie kell a jelen dokumentumban rögzített jogokat. Ennek megfelelően a fogyatékkal élő speciális szükségleteinek és igényeinek kielégítése érdekében az egyezményben részes államok kötelesek ésszerű mértékben módosítani a fogvatartással kapcsolatos politikájukat és gyakorlatukat.¹²¹ Az önkényes őrizetbevétel megelőzése érdekében törekedni kell a fogyatékkal élő menedékkérő mielőbbi azonosítására,¹²² az alternatív megoldások megfontolásakor, alkalmazásakor figyelembe kell venni e csoport speciális szükségleteit,

például a mozgásszervi problémákkal küzdő vagy más okból helyhez kötött menedékkérő számára lehetővé kell tenni, hogy telefon segítségével jelentkezessen a hatóságnál. Tartós fizikai, mentális, értelmi vagy érzékszervi fogyatékkal élő menedékkérő főszabályként¹²³ nem vehető őrizetbe. A fogyatékkal élő számára lehetővé kell tenni az idegenrendészeti eljárásban való részvételt, és szükség esetén segítséget kell nyújtani ahhoz, hogy a mozgásszabadsághoz való jogát gyakorolhassa.¹²⁴

9.6 Idős menedékkérők

64. Az idős menedékkérők speciális ellátásra és segítségre szorulhatnak életkorukból, kiszolgáltatottságukból, mozgáskorlátozottságukból, valamint fizikai vagy mentális állapotukból adódóan. Ha ezt az gondoskodást és segítséget nem kapják meg, fogvatartásuk jogszerűtlen lehet. Az alternatív megoldások kiválasztása során figyelembe kell venni az adott menedékkérő konkrét körülményeit, ideértve fizikai és mentális állapotát is.¹²⁵

9.7 Leszbikus, homoszexuális, biszexuális, transznemű és interszexuális menedékkérők

65. Intézkedésekkel kell gondoskodni arról, hogy az őrizetbe vett leszbikus, homoszexuális, biszexuális, transznemű és interszexuális menedékkérő ne legyen kitéve fizikai, mentális vagy szexuális erőszak és zaklatás kockázatának; szükség esetén hozzáférést kell biztosítani számára megfelelő egészségügyi ellátáshoz és tanácsadáshoz; gondoskodni kell továbbá a fogvatartó létesítményben az őrszemélyzet, illetve e csoport tagjaival kapcsolatba kerülő tisztviselők és vállalkozók/szolgáltatók képzéséről a nemzetközi emberi jogi normákkal és az egyenlőségre és diszkriminációmentes bánásmódra vonatkozó alapelvekkel kapcsolatban, ideértve a szexuális orientációra és a nemi identitásra vonatkozó tudnivalókat is.¹²⁶ Ha az ilyen fogvatartottak biztonsága nem szavatolható, fontolóra kell venni szabadon bocsátásukat vagy alternatív megoldás alkalmazását. A magánzárkában történő elhelyezés nem megfelelő megoldás e csoport tagjainak védelmére.

10. iránymutatás: Független megfigyelő és ellenőrző mechanizmusok alkalmazása fogvatartás során

66. Annak érdekében, hogy a migránsok fogvatartási körülményei összhangban legyenek a nemzetközi jogi alapelvekkel, fontos, hogy a fogvatartó létesítmények működését és körülményeit független nemzeti és nemzetközi intézmények és testületek monitorozzák, ellenőrizzék.¹²⁷ Ez magában foglalhatja például a fogvatartottak rendszeres látogatását – melyek során tiszteletben kell tartani a titoktartásra és a bizalmas adatkezelésre vonatkozó jogokat –, és ide tartozhatnak az előre be nem jelentett létesítménylátogatások is. Az egyezményben foglalt kötelezettségekkel és a vonatkozó nemzetközi védelmi normákkal összhangban lehetővé kell tenni, hogy az UNHCR¹²⁸ vagy más, a fogvatartás vagy az emberséges bánásmód terén mandátummal rendelkező nemzetközi vagy regionális szervezet képviselői beléphessenek a létesítmény területére¹²⁹. A monitorozással összefüggésben lehetővé kell tenni a kapcsolatfelvételt társadalmi szereplőkkel és civil szervezetekkel is. A független és átlátható monitorozás és értékelés a fogvatartás alternatívái esetében is elengedhetetlen.¹³⁰

67. Fontos, hogy a fogvatartott nők körülményeit és a velük kapcsolatos bánásmódot monitorozó és ellenőrző testületek tagjai között legyenek nők.¹³¹

A. függelék: A fogvatartás helyett alkalmazható alternatív megoldások

A fogvatartás alternatívájaként számos különböző megoldás ismert. Ezek esetenként együtt alkalmazandók, és mint azt a tanulmányban már jeleztük, különböző mértékben korlátozzák a személyi szabadsághoz való jogot, illetve a mozgásszabadságot. Az alábbi lista nem teljes.

- (i) **Személyazonosító vagy úti okmányok bevonása:** A hatóság elrendelheti, hogy a menedékkérő adja le személyazonosító és/vagy úti okmányait (például az útlevelét). Ilyen esetben a menedékkérő számára helyettesítő okmányt állítanak ki, amely igazolja, hogy legálisan tartózkodik az ország területén és/vagy a közösségbe bocsátható.¹³²
- (ii) **Jelentkezési kötelezettség:** A menedékkérő kötelezhető arra, hogy kérelme elbírálásának időtartama alatt rendszeresen jelentkezzen az idegenrendészeti vagy más hatóságnál (például a rendőrségnél). A jelentkezés történhet meghatározott időközönként, de időzíthető úgy is, hogy az eljárással kapcsolatos meghallgatások és/vagy más hivatalos események időpontjára essenek. A közösségi felügyeleti megoldások keretében a menedékkérő egy meghatározott civil szervezetnél vagy magánvállalkozónál is jelentkezhet (lásd a vii. pontot).

A menedékkérőre **túlságosan nagy terhet rozó jelentkezési feltételek** ellehetleníthetik a menedékkérő együttműködését, mert olyan helyzet alakulhat ki, hogy a menedékkérő, aki valójában teljesíteni akarta kötelezettségeit, végül önhibáján kívül megszegi azokat. Ha például a jelentkezéshez a menedékkérőnek és/vagy családjának messzire és/vagy saját költségén kell utaznia, előfordulhat, hogy a menedékkérő egyszerűen azért nem teljesíti kötelezettségét, mert nincs rá lehetősége, ez pedig végső soron gazdasági helyzet alapján történő diszkriminációt jelent.¹³³

Az idő előrehaladtával a jelentkezések elvárt gyakorisága csökkenthető – akár automatikusan, akár kéreésre – annak érdekében, hogy a feltételek továbbra is megfeleljenek a szükségesség, ésszerűség és arányosság elvének. A jelentkezési feltételek bármilyen szigorítása vagy további korlátozó intézkedések csak az eredeti céllal arányosan, és csakis a szigorítás okának (pl. szökés megnövekedett kockázata) objektív és egyedi értékelése alapján alkalmazhatók.

- (iii) **Lakhelykijelölés:** A szabadon bocsátott menedékkérő számára előírható, hogy egy adott címen vagy közigazgatási régióban tartózkodjon addig, míg menedékkérelme ügyében döntés születik. Megkövetelhető még a menedékkérőtől, hogy ha el kívánja hagyni a kijelölt közigazgatási régiót, előzőleg jóváhagyást kérjen az illetékes hatóságtól, illetve tájékoztassa azt, ha ugyanazon közigazgatási régióon belül másik címre költözik. A lakhelykijelölés során olyan megoldásra célszerű törekedni, amely lehetővé teszi a család egyesítését, vagy legalább azt, hogy a menedékkérő rokonai¹³⁴ és/vagy más támogatói közelében élhessen. A lakhelykijelölés során nyitott befogadó állomást vagy menekültközpontot is megjelölhet a hatóság, figyelembe véve az adott létesítmény szabályait (lásd iv. pont).
- (iv) **Nyitott vagy félig nyitott befogadó vagy menekültközpontban történő elhelyezés:** A lakhelykijelölés (lásd iii. pont) egyik formája a menedékkérő szabadon bocsátása azzal a

feltétellel, hogy egy meghatározott nyitott vagy félig nyitott befogadó vagy menekültközpontban kell tartózkodnia. A félig nyitott központok a létesítmény megfelelő irányítása érdekében néhány szabályt és előírást alkalmaznak, ilyen például a takarodó vagy az érkezéskor és távozáskor történő be-, illetve kijelentkezés. Szükséges azonban annak megfigyelése, hogy a központon belül és azon kívül élhetnek-e a bentlakók a szabad mozgáshoz való jogukkal annak érdekében, hogy az elhelyezés ne váljon a fogvatartás egy formájává.

- (v) **Kezes/jótálló alkalmazása:** Egy másik lehetséges alternatív megoldás a fogvatartás kiváltására kezes/jótálló kijelölése, aki felelősséggel tartozik azért, hogy a menedékkérő megjelenjen a meghallgatásokon és egyéb hivatalos alkalmakon, vagy a szabadon bocsátás egyéb feltételeiben meghatározott módon időnként személyesen jelentkezzen. Ha a menedékkérő nem jelenik meg a találkozón, a kezesnek/jótállónak bírságot kell fizetnie – általában már letetétbe helyezett pénzt veszít el. A jótálló lehet például családtag, civil szervezet vagy közösségi csoport.
- (vi) **Szabadon bocsátás óvadék/biztosíték ellenében:** Ez a megoldás lehetővé teszi a már őrizetbevett menedékkérők számára, hogy óvadék ellenében szabadon bocsátásukat kérjék. A fenti (ii)–(v) feltételek bármelyike alkalmazható. Annak érdekében, hogy a menedékkérők valóban élhessenek ezzel a lehetőséggel, ajánlott az óvadékkal kapcsolatos nyilatkozat automatikus alkalmazása. Egy másik megoldás, hogy a menedékkérőket tájékoztatják erről a lehetőségről, és ténylegesen elérhetővé teszik számukra az óvadék ellenében történő szabadlábba helyezést. A megoldás megfelelő működése érdekében nagyon fontos a jogi tanácsadás/képviselő elérhetősége a fogvatartottak számára. A biztosíték összegét a menedékkérő konkrét körülményeinek figyelembevételével határozzák meg; semmiképpen se legyen olyan magas összeg, amelyet esélye sincs előteremteni a fogvatartottnak.

Ezek a rendszerek általában diszkriminálják a kevés pénzzel rendelkező személyeket, és azokat, akiknek nincsenek kialakult kapcsolataik a közösségben. Ezért ahol ezeket alkalmazzák, a kormány köteles megvizsgálni olyan megoldások lehetőségét, amelyek nem igénylik, hogy a menedékkérő bármilyen összeget befizessen. Az óvadékok nyújthatja például civil szervezet – vagy úgy, hogy a civil szervezet kezesként, vagy a kormánnyal kötött megállapodás alapján vesz részt a folyamatban (lásd fent).¹³⁵ E rendszerek alkalmazása során a visszaélés és a kizsákmányolás megelőzését célzó biztosítékokra – például ellenőrzés, monitorozás – is szükség van. Minden esetben meg kell vizsgálni, hogy a biztosíték fizetése vagy kezes/jótálló kijelölése szükséges-e az adott esetben a feltételek teljesítéséhez. Ha a menedékkérőket következetesen biztosíték megfizetésére kötelezik vagy kezes/jótállót jelölnek ki melléjük, és a feltételek nem teljesítését őrizetbevétellel (vagy a fogvatartás meghosszabbításával) szankcionálják, az felveti annak gyanúját, hogy a rendszert önkényesen, a menedékkérők konkrét körülményeinek figyelembe vétele nélkül alkalmazzák.

- (vii) **Közösségi felügyelet:** A közösségi felügyelet mint megoldás olyan gyakorlatok széles skáláját takarja, amelyek keretében a fogvatartott személyt vagy családot szabadon bocsátják úgy, hogy az a közösségben meghatározott mértékű támogatást és segítséget élvez („felügyelet”). A támogatás kiterjedhet a lakhely, iskola vagy munkahely kereséséhez nyújtott segítségre, áruk/javak adományozására, társadalombiztosítási járulékok fedezésére, vagy más szolgáltatásokra. A felügyelet célját szolgáló találkozókat nyitott vagy félig nyitott befogadó állomáson vagy menekültközpontban kerül sor, vagy ha a menedékkérő szabadon, a közösségben él, az illetékes szolgáltató valamelyik irodájában.

A felügyelet a menedékkérő szabadon bocsátásának feltételeként szabható, így magában foglalhat jelentkezési kötelezettséget a szolgáltatónál, illetve az idegenrendészeti vagy más illetékes hatóságnál (ii. pont).

A felügyelet opcionális megoldásként is alkalmazható, ebben az esetben a menedékkérőt tájékoztatják erről a lehetőségről, ő pedig eldöntheti, hogy részt kíván-e venni a programban. A közösségi felügyelet esetkezelést is magában foglalhat (lásd következő pont).

KIEGÉSZÍTŐ MEGOLDÁSOK ÉS EGYÉB MEGFONTOLÁSOK

Esetkezelés

Az **esetkezelés** fontos eleme számos, a fogvatartás helyett alkalmazható megoldásnak és programnak, valamint általában jellemzője a megfelelő menekültügyi rendszereknek. Az esetkezelés lényege a menedékkérő támogatása és kérelme aktív kezelése mindaddig, míg ügyében döntés születik. A stratégia alapvető célja a teljes körű tájékoztatáson alapuló döntéshozatal, a menedékkérelmek gyors és tisztességes elbírálása, valamint a menedékkérő helyzetének és körülményeinek javítása.¹³⁶ A tapasztalatok szerint az esetkezelő programokban a menedékkérők aktívabban vesznek részt a menedékjogi eljárásban, jobban együttműködnek a hatóságokkal, és nagyobb mértékben teljesítik kötelezettségeiket.

Az **esetkezelés** egy komplex folyamat része, amely a menedékjogi eljárás korai szakaszában kezdődik, és addig tart, míg a menedékkérő ügyében döntés születik: menekültstátuszt kap vagy más alapon tartózkodási engedélyt az országban, vagy kitoloncolják. A koncepció lényege az, hogy a menedékkérő mellé kijelölnek egy „esetkezelőt”, aki a továbbiakban a menedékkérő ügyéért felel. Feladatai közé tartozik a menedékkérő átfogó tájékoztatása és tanácsadás a menedékjogi (vagy más migrációs és/vagy visszatérési) eljárással kapcsolatban, valamint a szabadon bocsátás feltételeivel és a feltételek megszegésének következményeivel összefüggésben. Az esetkezelés önálló eljárás, amely azonban a tapasztalatok szerint nagyban hozzájárul a fogvatartás helyett alkalmazott alternatív programok sikeréhez. A tapasztalatok szerint az érintett felek közötti átlátható kapcsolat, aktív információcsere és megfelelő együttműködés bizalmat ébreszt a programban részt vevő menedékkérőkben, ebből adódóan ezek a személyek ritkábban szegik meg a feltételeket, szabályokat.¹³⁷

A szakemberek készségei és személyiségjegyei

Az alternatív programok sikere nagymértékben múlik a **szakemberek készségein és személyiségjegyein** is. A személyzet toborzása és speciális képzése gondos előkészítést és szervezést igényel, magában foglalhat személyre szabott tréninget és tanúsítási eljárást is.¹³⁸ A fogvatartás és az alternatív programok során egyaránt fontos szerepet játszanak a személyzet számára kidolgozott etikai kódexek és egyéb szabályzatok.

Civil szervezetek vagy magánvállalkozók/szolgáltatók által működtetett alternatív programok

Olyan alternatív programok esetén, amelyeket **civil vagy magánszervezetek** működtetnek, az illetékes hatóságnak célszerű jogilag kötelező érvényű megállapodást kötnie a szervezettel, annak tevékenységét figyelemmel kell kísérnie állami hatóságnak, független nemzeti felügyelő

hatóságnak, és/vagy egy nemzetközi szervezetnek vagy testületnek (pl. UNHCR). A megállapodásban rögzíteni kell a résztvevő szervezetek és testületek szerepét és kötelezettségeit, valamint a panaszkezelésre és az ellenőrzésre alkalmazott mechanizmusokat, és rendelkezni szükséges arról, hogy a feltételek megszegése esetén a megállapodás megszűnik. Fontos, hogy a megállapodások ne ösztönözzék az érintett szervezetet arra, hogy a szükségesnél korlátozóbb megoldásokat alkalmazzon. Függetlenül az alternatív programokat kezelő és/vagy lebonyolító civil vagy magánszervezetek szerepétől, valamint attól, hogy ezeket a szervezeteket a megfelelő gyakorlatot követő országokban jogszabály kötelezi arra, hogy vegyék figyelembe a menedékkérők jólétének szempontjait, végső soron az állam felel a nemzetközi dokumentumokban foglalt emberi jogi és menekültjogi normák betartásáért. Fontos, hogy olyan intézkedést, amely korlátozza egy adott személy személyi és mozgásszabadságát, kizárólag állami hatóság hozhat.¹³⁹

A civil és magánszervezetek szerepe a **feltételek megszegéséből adódó következmények érvényesítésében** változó (pl. esetenként jelenteniük kell a hatóságoknak, ha a menedékkérő az ellenőrzés előtt eltűnik vagy megszökik). Azonban nem feltétlenül szükséges e szervezetek bevonása a jogérvényesítő folyamatba.

Jegyzetek

1 Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Emberi Jogi Bizottsága (HRC), CCPR, 15. számú általános megjegyzés: *Az idegenek helyzete az Egyezségokmány alapján*, 1986. április 11., 5. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45139acfc.html>. Lásd még: *Moustaquim kontra Belgium*, (1991), Európa Tanács: Emberi Jogok Európai Bírósága (ECtHR), 26/1989/186/246. számú panasz, 43. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7018.html> és *Vilvarajah és mások kontra Egyesült Királyság*, (1991), ECtHR, 45/1990/236/302-306. számú panasz, 103. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7008.html>.

2 Lásd: ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR): A Főbiztosi Program-Végrehajtó Bizottsága (ExCom): *Határozat a menedékkérők befogadásáról az egyes menedékrendszerek összefüggésében*, 93. sz. (LIII), 2002, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dafdd344.html>. Az ExCom Határozatok tárgy szerinti bontásban elérhetők az UNHCR A Végrehajtó Bizottság *Határozatainak tematikus gyűjteménye*, 6. kiadás (2011. június) című dokumentumban is, amely elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dafdd344.html>.

3 UNHCR: *Menekültvédelem és vegyes migráció: a tízpontos terv megvalósítása a gyakorlatban*, 2011. február, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4d9430ea2.html>.

4 A. Edwards: *Vissza az alapokhoz: menekültek, menedékkérők, hontalan személyek és más migránsok szabadsághoz és személyi biztonsághoz, valamint a fogvatartás alternatíváihoz való joga*, UNHCR, Jogi és védelmi politikával kapcsolatos kutatások, PPLA/2011/01.Rev.1, 2011. április, 1. oldal („Nincs arra utaló empirikus bizonyíték, hogy az őrizetbevétel kockázata elrettentő hatással lenne az irreguláris migrációra vagy a menedékkérésre.”) (Edwards: *Vissza az alapokhoz: menekültek, menedékkérők, hontalan személyek és más migránsok szabadsághoz és személyi biztonsághoz, valamint a fogvatartás alternatíváihoz való joga*”), elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dc935fd2.html>; megerősíti: ENSZ, François Crépeau, a migránsok emberi jogainak tárgykörében kijelölt különmegbízottjának jelentése, A/HRC/20/24, 2012. április 2., 8. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0bb62.html>

5 Fontos különbséget tenni a más országban menedéket kérő hontalan személyek és azon hontalanok között, akik „saját országukban” tartózkodnak a *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya*, 1966. (ICCPR) 12. cikk (4) értelmében. Az utóbbi csoportba olyan személyek tartoznak, akiknek szokásos tartózkodási helye hosszú ideje egy adott állam, mely gyakran egyben a születési helyük szerinti ország is. Az a tény, hogy a „saját országukban” tartózkodnak, azt jelenti, hogy oda beléphetnek, ott tartózkodhatnak, illetve ez a tény a belső jog szerinti jogállásukat egyéb szempontból is jelentősen befolyásolja. A két csoportra eltérő szabályok vonatkoznak a fogvatartás legitim hivatkozási alapja tekintetében (4.1 iránymutatás). Az előbbi csoport esetében a jelen dokumentum alkalmazandó; a „saját országukban” tartózkodó hontalan személyek fogvatartásának ilyen jellegű igazolása/indoklása azonban gyakran önkényes vagy jogszerűtlen (pl. határozatlan idejű) fogvatartáshoz vezet. A fogvatartással és a hontalan személyekkel kapcsolatban további információért lásd: UNHCR: *A hontalanságról szóló 2. számú iránymutatás: a személyek hontalan státuszának megállapítására irányuló eljárás*, 2012. április 5., HCR/GS/12/02, 59-62. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f7dafb52.html>.

6 Az „olyan személyek, akik a vizsgálat alapján nem szorulnak nemzetközi védelemre” kifejezés azokat takarja, akik nemzetközi védelemért folyamodtak, de miután kérelmüket tisztességes eljárás keretében megvizsgálták, a döntéshozók arra a következtetésre jutottak, hogy nem tekinthetők menekültnek az 1951. évi Egyezmény vonatkozó kritériumai szerint, valamint nem szorulnak nemzetközi védelemre más nemzetközi kötelezettségek vagy a nemzeti jog alapján”, lásd UNHCR ExCom: *Azon személyek visszaküldésére vonatkozó határozat, akik kellő vizsgálat alapján nem szorulnak nemzetközi védelemre*, 96. szám (LIV) – 2003, preambulum 6. bekezdése, elérhető: <http://www.unhcr.org/3f93b1ca4.html>.

7 Lásd 22. sz. jegyzet

8 *Guzzardi kontra Olaszország*, (1980), ECtHR, 7367/76. számú panasz, 93. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d42952.html>

9 *Amuur kontra Franciaország*, (1996), ECtHR, 19776/92. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b76710.html>.

10 Lásd például *Guzzardi kontra Olaszország*, 8. jegyzet

11 Lásd például *Medvegyev kontra Franciaország*, (2010), ECtHR, 3394/03. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d45dc2.html> és *J.H.A. kontra Spanyolország*, ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága (CAT), CAT/C/41/D/323/2007, 2008. november 21., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a939d542.html>.

12 „Az ország területén kívüli fogvatartás” többek között a menedékkérő egy másik ország területére való átszállítását és ottani létesítményben való fogvatartását jelenti, például a két állam közötti megállapodás alapján. Az, hogy a küldő állam milyen mértékben tartozik felelősséggel azért, hogy a fogvatartás helyén tiszteletben tartsák az emberi jogi normákat, több tényezőtől függ, lásd például UNHCR: *Szakértői vélemény a 1951. évi Menekültügyi Egyezményben és az 1967. évi Jegyzőkönyvben meghatározott non-refoulement elvével kapcsolatos kötelezettségek alkalmazásáról az adott ország területén kívül*, 2007. január 26., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/45f17a1a4.pdf>.

13 A. Edwards: *Vissza az alapokhoz: Szabadsághoz és személyi biztonsághoz, valamint a fogvatartás alternatíváihoz való jog*, 4. jegyzet, 1. pont

14 *A menekültek jogállásáról szóló 1967. évi Jegyzőkönyvvel* módosított 1951. évi *Menekültügyi Egyezmény* 1. cikk (A)(2)

15 Lásd *Az afrikai menekültügyi problémák sajátos vonatkozásait szabályozó 1969. évi egyezmény* (OAU Egyezmény) I. cikk (2); *Cartagenai nyilatkozat a menekültekről, Eszmecsere a menekültek nemzetközi védelméről Közép-Amerikában, Mexikóban és Panamában*, 1984 (1984. évi Cartagenai Nyilatkozat) 3. Következtetés.

16 Lásd Európai Unió: a Tanács 2011/95/EU irányelve (2011. december 13.) a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról (átdolgozott változat), 2011. december 20., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f197df02.html>; Európai Unió: *A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló, 2001. július 20-i, 2001/55/EK tanácsi irányelv*, 2001. augusztus 7., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddcee2e4.html>.

17 *A hontalan személyek jogállásáról szóló 1954. évi egyezmény* (1954. évi Hontalansági Egyezmény) 1. cikk. Lásd még UNHCR: *A hontalanságról szóló 1. iránymutatás: A „hontalan személy” meghatározása a hontalanok személyek jogállásáról szóló 1954. évi egyezmény 1. cikk (1) bekezdése szerint*, 2012. február 20., HCR/GS/12/01, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f4371b82.html>.

18 1951. évi Egyezmény 1. cikk (A)(2) 2. bekezdés.

19 *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata*: 14. cikk, 1948 (UDHR); ACHR 22. cikk (7) bekezdés; ACHPR 12. cikk (3) bekezdés; *Emberi Jogok és Kötelezettségek Amerikai Nyilatkozata* 27. cikk, 1948 (ADRDM); *Az Európai Unió Alapjogi Chartája* 18. cikk, 2000, (CFREU).

20 1951. évi Egyezmény 31. cikk.

21 Lásd például UDHR 3. és 9. cikk; ICCPR 9. cikk; ADRDM 1. és 25. cikkek; ACHPR 6. cikk; ACHR 7. cikk; ECHR 5. cikk; CFREU 6. cikk.

22 Lásd például ICCPR 12. cikkét, amely az ország területén jogszerűen tartózkodó személyek szabad mozgáshoz és a lakhely megválasztásához való jogával, valamint az ország – beleértve a személy saját országát is – elhagyásához való joggal foglalkozik. Lásd még *Emberi Jogok és a Népek Jogainak Afrikai Chartája* 12. cikk, 1981 (ACHPR); *Amerikai Emberi Jogi Egyezmény* 22. cikk, 1969 (ACHR); *Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezmény* 2. cikk (módosított változat), 1950 (ECHR); ECHR 4. kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikk, Az egyezményben és annak 1. jegyzőkönyvében nem rögzített bizonyos jogok és szabadságok biztosítása, 1963; CFREU 45. cikk.

23 Lásd UNHCR ExCom: *A menekültek és menedékkérők fogvatartásáról szóló határozat*, 44. szám (XXXVII) –1986, (b) bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c43c0.html>. Lásd még UNHCR ExCom, 55 (XL) – 1989, (g) bekezdés; 85 (XLIX) –1998, (cc), (dd) és (ee) bekezdés; és 89 (LI) –2000, 3. bekezdés, elérhetők: <http://www.unhcr.org/3d4ab3ff2.html>.

24 Az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának (HRC) 18. számú általános észrevétele: *Diszkriminációmentesség*, 1989. november 10., 1. pont, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/453883fa8.html>; HRC, 15. számú általános észrevétel: *Az idegenek helyzete az egyezségokmány alapján*, lásd fent 1. jegyzet.

25 Az 1951. évi Egyezmény 31. cikk (2) bekezdése szerint: „*A Szerződő Államok nem korlátozzák az ilyen menekültek szabad mozgáshoz való jogát a szükséges mértéket meghaladóan, és ilyen korlátozásokat csak addig alkalmaznak, amíg jogi helyzetük az illető országban rendezést nem nyert, illetőleg más országba nem nyernek bebocsátást. A Szerződő Államoknak az ilyen menekültek számára megfelelő hosszúságú időt kell biztosítani, és minden szükséges támogatást meg kell adni ahhoz, hogy más országba bebocsátást nyerjenek.*” Lásd UNHCR: *Globális konzultáció a nemzetközi védelemről: Összegző következtetések az 1951. évi Egyezmény 31. cikkéről – átdolgozott változat*, Genfi Szakértői Kerekasztal, 2001. november 8-9. (UNHCR Globális konzultáció Összegző következtetések: 1951. évi egyezmény 31. cikke), 3. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/419c783f4.pdf>. Lásd még UNHCR, *Globális konzultáció a nemzetközi védelemről: menedékkérők befogadása és a velük való bánásmódról vonatkozó normák a menekültügyi rendszerek kontextusában*, 2001. szeptember 4., EC/GC/01/17 (UNHCR Globális Konzultáció: menedékkérők befogadása), elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bfa81864.html>.

26 Az 1951. évi Egyezmény 26. cikke szerint: „*Minden Szerződő Állam biztosítja a jogot a területén jogszerűen tartózkodó menekülteknek arra, hogy megválasszák tartózkodási helyüket és szabadon mozoghassanak az ország területén azon szabályok figyelembe vételével, amelyek általában az idegenekre azonos körülmények között vonatkoznak.*” Ugyanezt a rendelkezést a hontalanok jogállásáról szóló 1954. évi Egyezmény 26. cikke is tartalmazza.

27 UNHCR: „*Jogszerű tartózkodás*” – értelmező megjegyzés, 1988., <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/42ad93304.pdf>; UNHCR: *Globális konzultáció: Menedékkérők befogadása*, 25. jegyzet, 3. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bfa81864.html>.

28 Például az ICCPR 9. cikk (1) bekezdése kifejezetten így rendelkezik: „*Senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.*”

29 *Lokpo és Touré kontra Magyarország*, (2011), ECtHR, 10816/10 számú panasz, 21. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e8ac6652.html>.

30 Ugyanott. Az ECtHR leszögezte, hogy: „*Továbbá arról is meg kell bizonyosodni, hogy a fogvatartás a kérdéses időszakban összhangban volt-e a vonatkozó rendelkezés céljával, vagyis a személyek szabadságuktól való önkényes megfosztásának megelőzésével.*”

31 *Bozano kontra Franciaország*, (1986), ECtHR, 9990/82. számú panasz, 54. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4029fa4f4.html>; *H.L. kontra Egyesült Királyság*, (2004), ECtHR, 45508/99. számú panasz, 114. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d48822.html>. Lásd még *Dougoz kontra Görögország*, (2001), ECtHR, 40907/98. számú panasz, 55. bekezdés: a vonatkozó rendelkezéseknek „*kellőképpen érhetőnek és pontosnak kell lenniük az önkényesség kockázatának kiküszöbölése érdekében*”, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3deb8d884.html>.

32 A legtöbb jogrendszerben elfogadott az az általános alapelv, hogy a rendelkezéseknek nem lehet visszamenőleges hatálya, így különösen a büntetőeljárás, az őrizetbevétel és a fogvatartás tekintetében: lásd

például az ADRDM 25. cikkét, mely szerint „bármely személy csak már létező rendelkezések alapján és azokkal összhangban lévő eljárás keretében fosztható meg szabadságától.” Lásd még Amuur kontra Franciaország, 9. jegyzet, 53. bekezdés.

33 Az ENSZ Önkényes Fogvatartási Munkacsoportjának (WGAD) Az *Emberi Jogi Bizottság* 56. ülészakára benyújtott jelentésében szereplő ajánlás, E/CN.4/2000/4, 1999. december 28., II. függelék, 5. számú határozat, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3b00f25a6.pdf>.

34 *Louled Massoud kontra Málta*, (2010), ECtHR, 24340/08 számú panasz, elérhető itt: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c6ba1232.html>.

35 Az ICCPR 9. cikkétől el lehet térni szükséghelyzet esetén, de az eltérés csak „az adott helyzet által szigorúan megkövetelt mértékben” lehetséges és csak akkor, ha az intézkedések „nem állnak ellentétben egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeikkel és nem jelentenek (...) diszkriminációt” (ICCPR 4. cikk). Lásd még *A kontra Ausztrália*, HRC, 560/1993 számú határozat, 1997. április 3., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b71a0.html>, mely nem talált arra utaló bizonyítékot, hogy a menedékkérők fogva tartását tiltja a nemzetközi szokásjog (9.3 bekezdés).

36 Lásd, *Van Alphen kontra Hollandia*, HRC, 305/1988. számú határozat, 1990. július 23., 5.8 bekezdés, elérhető: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/SDecisionsVol3en.pdf>.

37 *Ugyanott* és *A kontra Ausztrália*, 35. jegyzet, 9.2–9.4 bekezdés (az arányosságról).

38 Lásd például *A kontra Ausztrália*, 35. jegyzet; *C kontra Ausztrália*, HRC, 900/1999. számú határozat, 2002. október 28., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f588ef00.html>.

39 *A kontra Ausztrália*, 35. Jegyzet fent, 9. bekezdés.

40 WGAD: Az *Emberi Jogi Tanács* 10. ülészakára benyújtott jelentés, 2009. február 16., A/HRC/10/21, 67. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0de72.html>. Egyes regionális egyezmények kifejezetten korlátozzák az idegenrendészeti fogvatartás jogalapjait, például az ECHR 5. cikk (f) pontja szerint: „Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján: (f) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel az országba való jogtalan belépés megakadályozása céljából, vagy olyan személy törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, aki ellen intézkedés van folyamatban kiutasítása vagy kiadatása céljából.”

41 *A kontra Ausztrália*, 35. jegyzet, 9.4. bekezdés

42 UNHCR ExCom: *A menekültek és menedékkérők fogvatartásáról szóló határozat*, 23. jegyzet, (b) bekezdés.

43 Fogvatartott Menekültek, Menedékkérők és Migránsok Nemzetközi Szövetsége (IDC): *Vannak alternatívák*, 2011, A közösségi értékelési és elhelyezési modell bemutatása, elérhető: <http://idcoalition.org/cap/handbook>.

44 *R (Suckrajh kérelme nyomán) kontra (1) Menekültügyi és Bevándorlásügyi Bíróság és (2) Belügyminisztérium*, EWCA Civ 938, Egyesült Királyság: Fellebbviteli Bíróság (Anglia és Wales), 2011. július 29., elérhető itt: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e38024f2.html>.

45 UNHCR ExCom: *A menekültstátusz vagy a menedékjog megszerzése érdekében benyújtott, nyilvánvalóan megalapozatlan vagy visszaélészerű kérelmek problémájáról szóló következtetés*, 1983. október 20., 30. szám (XXXIV) – 1983, (d) bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c6118.html>.

46 UNHCR ExCom: *A menekültek és menedékkérők fogva tartásáról szóló következtetések*, 23. jegyzet, (b) bekezdés.

47 Lásd például UNHCR ExCom, 58. (XL) határozat – 1989: *A védelmet nyújtó országot irregulárisan elhagyó menekültek és menedékkérők problémája*, elérhető: <http://www.unhcr.org/3ae68c4380.html>. Lásd még UNHCR: Globális konzultációk összegző következtetései: 1951. évi Egyezmény 31. cikke, lásd 25. jegyzet

48 UNHCR és az Emberi Jogok Főbiztossága (OHCHR): *Globális kerekasztal a menedékkérők, menekültek, migránsok és hontalan személyek fogvatartásának alternatíváiról: Összegző következtetések*, 2011. május (Globális kerekasztal összegző következtetései), 6. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e315b882.html>. Lásd még UNHCR: *A hontalanságról szóló 2. számú iránymutatás: A személyek hontalan státuszának megállapítására irányuló eljárások*, 2012. április 5., HCR/GS/12/02, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f7dafb52.html>.

49 UNHCR ExCom: *A menekültek és menedékkérők fogvatartásáról szóló határozat*, 23. jegyzet, (b) bekezdés.

50 A nemzetbiztonság jelentésével kapcsolatban lásd ENSZ Emberi Jogi Bizottság: *Siracusai elvek a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányának korlátozó és eltérést engedélyező rendelkezéseiről*, 1984. szeptember 28., E/CN.4/1985/4, 29–32. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4672bc122.html>.

51 Lásd például *A. és mások kontra Egyesült Királyság*, (2009), ECtHR, 3455/05. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/499d4a1b2.html>.

52 Lásd *Bozano kontra Franciaország*, 31. jegyzet; *Shamsa kontra Lengyelország*, (2003), ECtHR, 45355/99. és 45357/99. sz. panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/402b584e4.html>; *Gonzalez kontra Spanyolország*, (2008), ECtHR, 30643/04 számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e31e42.html>, és *Amuur kontra Franciaország*, 9. jegyzet.

53 1951. évi Egyezmény 31 cikk; Az Európai Unió *2005/85/EK tanácsi irányelve (2005. december 1.) a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól*, 18. cikk, (1), elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4394203c4.html>.

54 WGAD: *Az Emberi Jogi Tanács 7. ülészakára benyújtott jelentés*, A/HRC/7/4/, 2008. január 10., 53. bekezdés: „egy ország területére való illegális belépés kriminalizálása túllépi az államok legitim érdekeinek körét az illegális bevándorlás/migráció ellenőrzését és szabályozását illetően, és szükségtelen [következésképpen önkényes] fogvatartást eredményez.” Elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0eb02.html>

55 ACHR 5 cikk (3) bekezdés; ACHPR 7. cikk (2) bekezdés; CFREU 5. cikk (3) bekezdés.

56 Lásd *Lokpo és Touré kontra Magyarország*, 29. jegyzet; *R.U. kontra Görögország*, (2011), ECtHR, 2237/08. számú panasz, 94. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f2aafc42.html>. Lásd még *S.D. kontra Görögország*, (2009), ECtHR, 53541/07. számú panasz, 62. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a37735f2.html>. Az ECtHR határozata szerint kiutasításra hivatkozva csak a menedékkérelem jogerős elbírálását követően alkalmazható fogvatartás. Lásd még UNHCR: *Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának beadványa az Alaa Al-Tayyar Abdelhakim kontra Magyarország ügyben*, 2012. március 30., 13058/11. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f75d5212.html>; UNHCR: *Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának beadványa a Said kontra Magyarország ügyben*, 2012. március 30., 13457/11. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f75d5e72.html>.

57 *Vasziljeva kontra Dánia*, (2003), ECtHR, 52792/99. számú panasz, 37. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502d4ae62.html> és *Lokpo és Touré kontra Magyarország*, 29. jegyzet.

58 *C kontra Ausztrália*, 38. jegyzet, 8.2. bekezdés

59 Lásd például *Sahin kontra Kanada*, (Állampolgárság- és bevándorlásiügyi miniszter) [1995] 1 FC 214 elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b6e610.html>. Lásd még WGAD: *45/2006. számú vélemény*, ENSZ dok. A/HRC/7/4/Add.1, 2008. január 16., 25. bekezdés, elérhető: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/7session/reports.htm> és WGAD: *Jogi vélemény a bevándorlók és menedékkérők helyzetéről*, ENSZ dok. E/CN.4/1999/63, 69. bekezdés: „Az idegen számára elérhető alternatív megoldások közigazgatási őrizet helyett.” elérhető: http://ap.ohchr.org/documents/alldocs.aspx?doc_id=1520 és WGAD, *Az Emberi Jogi Tanács 13. Ülészakára benyújtott jelentés*, A/HRC/13/30, 2010. január 15., 65. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e0fa62.html>

60 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 2. bekezdés.

61 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 20. bekezdés.

62 E további jogok közé tartoznak a következők: a magánélethez való jog (UDHR, 12. cikk; ICCPR, 17. cikk (1) bekezdés; CRC, 16. cikk (1) bekezdés; ACHR, 11. cikk; ADRDM, 5. cikk; ECHR, 8. cikk; CFREU, 7. cikk), a családi élethez való jog (UDHR, 12. cikk és 16. cikk (3) bekezdés; ICCPR, 23. cikk (1) bekezdés; ICESCR, 10. cikk (1) bekezdés; 1951. évi egyezmény, 12. cikk, (2) pont, és az ENSZ-meghatalmazottak menekültek és hontalanok helyzetéről szóló konferenciájának záróokmányának (B) ajánlása, *ENSZ-meghatalmazottak menekültek és hontalanok helyzetéről szóló konferenciájának záróokmánya*, 1951. július 25., A/CONF.2/108/Rev.1, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/40a8a7394.html>; ACHPR, 18. cikk; ACHR, 17. cikk (1) bekezdés; ADPDM, 6. cikk; ECHR, 2. és 8. cikk; CFREU, 9. cikk), az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalma (ICCPR, 7. cikk; CAT, 1. cikk; ECHR, 3. cikk; ADRDM, 25. cikk; CFREU, 4. cikk; ACHR, 5. cikk; ACHPR, 5. cikk).

63 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 31. bekezdés.

64 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 19. bekezdés.

65 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 21. bekezdés.

66 A. Edwards: *Vissza az alapokhoz: Szabadsághoz és személyi biztonsághoz, valamint a fogva tartás alternatíváihoz való jog*, 4. jegyzet, 1. oldal.

67 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 21. bekezdés.

68 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 21. bekezdés.

69 A. Edwards: *Vissza az alapokhoz: Szabadsághoz és személyi biztonsághoz, valamint a fogvatartás alternatíváihoz való jog*, 4. jegyzet; Fogvatartott Menekültek, Menedékkérők és Migránsok Nemzetközi Szövetsége: *Vannak alternatívák – kézikönyv a bevándorlók szükségtelen fogvatartásának megelőzéséről*, 2011, elérhető: <http://idcoalition.org/cap/handbook/>.

70 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 24. bekezdés.

71 1951. évi Menekültügyi Egyezmény 3. cikk; UDHR 2. cikk; ICCPR 2. cikk; ICESCR 2. cikk (2) bekezdés; CRC 2. cikk; CMW 7. cikk, és CRPD 5. cikk, valamint regionális egyezmények, pl. ADRDM 2. cikk; ACHR 24. cikk; ECHR 14. cikk; CFREU 21. cikk; és ACHPR 2. és 3. cikk.

72 Diszkriminatív alapon soha nem megengedett a normáktól való eltérés: ICCPR 4. cikk. Hasonló rendelkezést tartalmaz az ECHR 15. cikke és az ACHR 27. cikke. Lásd még 1951. évi Egyezmény, 8. cikk.

73 CERD, 30. számú általános ajánlás: *Adott ország állampolgárságával nem rendelkező személyek elleni diszkrimináció*, ENSZ dok. A/59/18, 2004. január 10., 19. bekezdés: A CERD Bizottság felszólította az államokat arra, hogy tartsák tiszteletben az országuk állampolgárságával nem rendelkező személyek személyes biztonsághoz való jogát az önkényes őrizetbe vétel összefüggésében, és gondoskodjanak arról, hogy a menekültek és menedékkérők elhelyezésére szolgáló központokban nyújtott feltételek összhangban legyenek a nemzetközi normákkal, elérhető: <http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/e3980a673769e229c1256f8d0057cd3d>.

74 Például a kitoloncolási eljárás során indokoltan tehető különbség az adott ország állampolgárságával rendelkező és azzal nem rendelkező személyek között, mivel az azzal rendelkező személyeknek joguk van az adott országban élni, és abból nem toloncolhatók ki: *Moustaquim kontra Belgium* (1991) 13 EHRR 802, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b7018.html>. Lásd még *Agee kontra Egyesült Királyság* (1976) 7 DR 164 (Európai Emberi Jogi Bizottság), elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4721af792.html>.

75 Lásd *A kontra Ausztrália*, 35. jegyzet, 9.2 bekezdés; *Mukong kontra Kamerun*, HRC 458/1991 számú határozat, 1994. július 21., 9.8 bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ae9acc1d.html>.

76 *A kontra Ausztrália*, 35. jegyzet, 9.4 bekezdés; WGAD: *Az Emberi Jogi Tanács 13. ülészakára benyújtott jelentés*, 59. jegyzet, 61. bekezdés; WGAD: *Az Emberi Jogi Bizottság 56. Ülészakára benyújtott*

jelentés, E/CN.4/2000/4, 1999. december 28., II. függelék, 5. sz. határozat, 7. elv, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e10612.html>. Lásd még *Massoud kontra Málta*, 34. jegyzet.

77 WGAD: *Az Emberi Jogi Tanács 13. ülészakára benyújtott jelentés*, 59. jegyzet, 62. bekezdés. Lásd még UNHCR: *A hontalanságról szóló 3. számú iránymutatás: A hontalanok jogállása nemzeti szinten*, 2012. július 17., HCR/GS/12/03, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/5005520f2.html>.

78 ICCPR 9. cikk (2) bekezdés; ACHR 7. cikk (4) bekezdés; ECHR 5. cikk (2) bekezdés és ACHPR 6. cikk.

79 Lásd még WGAD: *Az Emberi Jogi Bizottság 56. ülészakára benyújtott jelentés*, E/CN.4/2000/4, 1999. december 28., II. függelék, 5. sz. határozat, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/3b00f25a6.pdf>.

80 1951. évi Egyezmény, 16. cikk (2) bekezdés.

81 *A. kontra Ausztrália*, 35. végjegyzet és *C. kontra Ausztrália*, 38. jegyzet.

82 ICCPR 9. cikk (4) bekezdés; ACHR 7. cikk (6) bekezdés; ECHR 5. cikk (4) bekezdés; ADRDM 25. cikk 3. bekezdés; ACHR 7. cikk (6) bekezdés; ACHPR 6. cikk a 7. cikkel együtt olvasva; ECHR 5. cikk. Lásd például ICCPR 2. cikk (3) bekezdés; ACHR 25. cikk; ECHR 13. cikk.

83 UNHCR ExCom Állandó Bizottság Konferenciadokumentuma: *Menedékkérők és menekültek fogvatartása: keretrendszer, probléma és ajánlott gyakorlat*, 1999. június, EC/49/SC/CRP.13, 2. ábra, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/47fdaf33b5.pdf>.

84 UNHCR ExCom: *A menekültek és menedékkérők fogvatartásáról szóló következtetések*, 23. jegyzet, (c) bekezdés. Lásd még UNHCR Globális Konzultációk: *Összegző Következtetések az 1951. évi Egyezmény 31. cikkéről*, 25. jegyzet; és *I.M. kontra Franciaország*, ECtHR, 9152/09. számú panasz, 2012. február 2., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f2932442.html>.

85 UNHCR ExCom 85. számú határozat (XLIX) – 1998, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c6e30.html>. Lásd még WGAD: *Az Emberi Jogi Bizottság 56. ülészakára benyújtott jelentés*, E/CN.4/2000/4, 1999. december 28., II. függelék, 5. sz. határozat; WGAD: *Az Emberi Jogi Bizottság 55. ülészakára benyújtott jelentés*, E/CN.4/1999/63, 1998. december 18., 69. és 70. bekezdés, a 3., 6., 7., 8., 9. és 10. elvekre hivatkozva.

86 További információkért lásd: UNHCR: *Az életkor, a nem és a sokszínűség fokozott figyelembevételét célzó program*, 2010. május 31., EC/61/SC/CRP.14, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4cc96e1d2.html>.

87 *Abdolkhani és Karimnia kontra Törökország* (2.), (2010), ECtHR 50213/08. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4c5149cf2.html>, mely megállapította a az ECHR 3. cikkének megsértését, mivel az adott ügyben a menekülteket három hónapig a rendőrség alagsorában tartották fogva.

88 Számos emberi jogi rendelkezés vonatkozik közvetlenül a fogvatartás körülményeire, köztük az ICCPR 7. cikke (kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalma), 10. cikke (a fogvatartottak emberséges körülményekhez való joga) és 17. cikke (a családi és a magánélethez való jog). Lásd még ENSZ: *Fogva tartott és bebörtönzött személyek védelmére vonatkozó alapelvek gyűjteménye*, A Közgyűlés 43/173 számú határozata, 1988. december 9., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f219c.html>; ENSZ: *A fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó minimumszabályok*, 1955, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b36e8.html>; ENSZ *A személyes szabadságuktól megfosztott fiatalok védelmére vonatkozó szabályok*, 1990, A/RES/45/113, 1990. december 14., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3b00f18628.html>.

89 Amerika-közi Emberi Jogi Bizottság: *Migránsok emberi jogai, nemzetközi normák és az EU visszatérési irányelve*, 03/08. számú határozat, 2008. július 25., elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/488ed6522.html>; *Abdolkhani és Karimnia kontra Törökország*, 87. jegyzet.

90 WGAD: *Az Emberi Jogi Tanács 7. ülészakára benyújtott jelentés*, 54. jegyzet.

91 *Muskhadzhiyeva és mások kontra Belgium*, (2010), ECtHR, 41442/07. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4bd55f202.html>, amely többek között megállapítja, hogy gyermekek elhelyezése felnőttek részére szolgáló tranzitlétesítményben egyrészt embertelen vagy megalázó bánásmódnak minősül, és ezáltal sérti az ECHR 3. cikkének rendelkezéseit, másrészt pedig jogellenessé teszi a fogvatartást.

92 ENSZ: *Fogvatartott nőkkel való bánásmódra vonatkozó szabályok és fogvatartással nem járó megoldások nő elkövetők esetén* („bangkoki szabályok”), A/C.3/65/L.5, 2010. október 6., 42. szabály, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dcbb0ae2.html>.

93 Bangkoki szabályok, 48. szabály, *ugyanott*.

94 1951. évi Egyezmény 22. cikk; UDHR 26. cikk; ICESCR 13. és 14. cikk; CRC 28. cikk; CEDAW 10. cikk.

95 Lásd ENSZ Közgyűlés: *Nyilatkozat a bűncselekmények és a hatalommal való visszaélés áldozatainak biztosítandó jótételre vonatkozó alapelvekről*, 1985. november 29., A/RES/40/43 elérhető: <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>.

96 UNHCR ExCom: *Határozat a menekült nőkről és a nemzetközi védelemről*, 39. szám (XXXVI) – 1985, elérhető: <http://www.unhcr.org/3ae68c43a8.html> és UNHCR ExCom: *Határozat a kockázatnak kitett nőkről és lányokról*, 105. szám (LVII) – 2005, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45339d922.html>.

97 Európa Tanács: *A kínzás megelőzésére vonatkozó normákért felelős bizottság*, 2010. december, elérhető: <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

98 ENSZ: *Az üzleti tevékenység és az emberi jogok kapcsolatára vonatkozó irányelvek*, A/HRC/17/31, 2011. március 21., 5. bekezdés; Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 14. bekezdés.

99 CRC 7. cikk (1) bekezdés és ICCPR 24. cikk (2) bekezdés. Lásd még UNHCR ExCom: *Menekült gyermekekről szóló határozat*, 47. szám (XXXVIII) – 1987, (f) és (g) bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae68c432c.html>; ENSZ Emberi Jogi Tanács: *Határozat a gyermekek jogairól*, 2012. március 20., A/HRC/19/L.31, 16. cikk (c) bekezdés és 29-31. cikk, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/502e10f42.html>; ENSZ Emberi Jogi Tanács: *Határozat a születési anyakönyvezésről és a törvény előtti egyenlőséghez való, mindenkit megillető jogról*, 2012. március 15., A/HRC/19/L.24, elérhető: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/19/L.24.

100 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 10. bekezdés.

101 Lásd Jezsuita Menekültsegítő Szolgálat – Európa (JRS-E): *Sebezhetőség kialakulása fogva tartás során*, 2010. június, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4ec269f62.html>.

102 A jelen Iránymutatás alkalmazásában gyermek „az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be”, ENSZ Gyermekjogi Egyezmény (CRC), 1. cikk, 1990. Lásd még ENSZ: *A szabadságuktól megfosztott fiatalok védelmére vonatkozó szabályok*, 88. jegyzet.

103 UNHCR: *A gyermek mindenek felett álló érdekeinek meghatározása – védelemmel és gondoskodással kapcsolatos adatlap*, 2008. június, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49103ece2.html>., UNHCR: *A gyermek mindenek felett álló érdekeinek meghatározására vonatkozó irányelvek*, 2008. május, 20. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html>., UNHCR: *A gyermek mindenek felett álló érdekeinek meghatározására vonatkozó irányelvek érvényesítésére vonatkozó gyakorlati kézikönyv*, 2011. november, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e4a57d02.html>., UNHCR: *Nemzetközi védelmi iránymutatás, 8. sz. iránymutatás: Gyermekek menedékkérése az 1951. évi egyezmény 1.(A)2.cikkén és 1. (F) cikkén és/vagy az 1967. jegyzőkönyvön alapján*, 2009. december 22., HCR/GIP/09/08 (Az UNHCR menedékkérő gyermekek nemzetközi védelmére vonatkozó iránymutatásai) 5. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>. CRC, 6. általános észrevételek: *Kísérő nélküli kiskorúakkal való bánásmód származási országukon kívül*, 2005. szeptember 1. CRC/GC/2005/6, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/42dd174b4.html>.

104 *Muskhadzhiyeva és mások kontra Belgium*, 91. jegyzet.

105 UNHCR ExCom 107. (LVIII) számú határozat – 2007: *A kockázatnak kitett gyermekekről*, G bekezdés (i) pont, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/471897232.html>. Az UNHCR menedékkérő gyermekek nemzetközi védelmére vonatkozó iránymutatása, 103. jegyzet. Lásd még Fogvatartott Menekültek, Menedékkérők és Migránsok Nemzetközi Szövetsége: *Elrabolt gyermekkor: egy új modell bemutatása, melynek célja az idegenrendészeti őrizetben érintett menekült, menedékkérő és illegális bevándorló gyermekek jogainak és szabadságjogainak biztosítása*, 2012, <http://idcoalition.org/wp-content/uploads/2012/03/Captured-Childhood-FINAL-June-2012.pdf>; IDC: *A gyermek szempontjait fokozottan figyelembe vevő közösségi felmérési és elhelyezési modell*, elérhető: <http://idcoalition.org/ccap-5step-model/>.

106 Popov kontra Franciaország (2012), ECtHR, 39472/07. és 39474/07. számú panasz, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f1990b22.html>.

107 Ugyanott.

108 A gyermekek befogadási körülményeivel kapcsolatban lásd UNHCR: *Menekült gyermekek: A védelemre és a gondoskodásra vonatkozó iránymutatás*, 1994, 92. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3470.html>., WGAD: *Az Emberi Jogi Tanács 13. ülészakára benyújtott jelentés*, 59. jegyzet, 60. bekezdés: „*Annak tükrében, hogy rendelkezésre állnak a fogvatartás helyett alkalmazható megoldások, nehéz elképzelni olyan helyzetet, amelyben egy kísérő nélküli kiskorú őrizetbe vétele összhangban lenne a [CRC] 37. cikk (b) 2 pontjával, mely szerint a fogvatartás csak végső megoldásként alkalmazható.*” Mitunga kontra Belgium, (2006), ECtHR, 13178/03. számú panasz, 103. bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45d5cef72.html>.

109 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 7. bekezdés. UNHCR: *A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők kezelésével kapcsolatos szabályokra és eljárásokra vonatkozó irányelvek*, 1997. február, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html>. Az UNHCR menedékkérő gyermekek nemzetközi védelmére vonatkozó irányelvei, 103. jegyzet.

110 UNHCR: *A kísérő nélküli kiskorú menedékkérők kezelésével kapcsolatos szabályokra és eljárásokra vonatkozó irányelvek, ugyanott.*

111 Az abból adódó stressz és a trauma következményeit, hogy a gyermek egyedül van egy számára idegen környezetben, egy olyan felnőtt jelenléte is csökkentheti, aki ismeri a gyermek által beszélt nyelvet és a kultúrát, amelyből jött.

112 Lásd CRC, 6. általános észrevétel: *Kísérő nélküli kiskorúakkal való bánásmód származási országukon kívül*, 103. jegyzet, 61. bekezdés.

113 Lásd még Bangkoki Szabályok, 92. jegyzet.

114 Például speciális intézkedésekkel kell gondoskodni az olyan nők védelméről, akik emberkereskedelem révén kerültek az országba.

115 5. szabály, Bangkoki Szabályok, 92. jegyzet.

116 19. szabály, Bangkoki Szabályok, 92. jegyzet.

117 33. szabály (1) pont, Bangkoki Szabályok, 92. jegyzet.

118 25. szabály (1) pont, Bangkoki Szabályok, 92. jegyzet.

119 25. szabály (2) pont, Bangkoki Szabályok, 92. jegyzet.

120 Lásd OHCHR: *Alapelvek és iránymutatás emberi jogokkal és az emberkereskedelemmel kapcsolatban*, E/2002/68/Add. 1, elérhető: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Traffickingen.pdf>.

121 *A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló nemzetközi egyezmény*, 14. cikk, 2008 (ICRPD).

122 UNHCR ExCom: *Határozat a fogyatékkal élő menekültekről és más, az UNHCR védelmét és támogatását élvező, fogyatékkal élő személyekről*, 110. szám (LXI) – 2010, (c), (f), (h) és (j) bekezdés, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4cbeaf8c2.html>.

123 A szöveg forrása: ExCom határozat, *ugyanott*, preambulum 3. bekezdése.

124 ICRPD, 18. cikk (1) (b).

125 Lásd például az *Európai Unió: Európai Tanács, a Tanács 2003/9/EK irányelve (2003. január 27.) a menedékkérők befogadására vonatkozó minimumszabályokról*, 17. cikk (1), elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddcfda14.html>.

126 *Yogyakarta alapelvek a nemzetközi emberi jogi rendelkezések alkalmazásáról a szexuális orientáció és a nemi identitás vonatkozásában*, 2006, 9. alapelv: A fogva tartott személyek emberséges bánásmódhoz való joga, elérhető: <http://www.yogyakartaprinciples.org/index.html>.

127 OHCHR: Az emberi jogok érvényesítésének ellenőrzésével kapcsolatos képzési anyag, szakmai képzési sorozat 7. rész, V. fejezet, (87–93. oldal), 2001, elérhető: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/training7Introen.pdf>; OHCHR: *Isztambuli Jegyzőkönyv, Kézikönyv a kínzás és más durva, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés kivizsgálásáról és dokumentálásáról*, Szakmai képzési sorozat 8. rész, 2001, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4638aca62.html>; Társaság a Kínzás Megelőzéséért: *Fogva tartó létesítmények működésének megfigyelése: gyakorlati útmutató*, 2004, elérhető: <http://www.apr.ch>.

128 A vonatkozó egyezményi rendelkezések közé tartozik az UNHCR Alapszabályának 8. bekezdése, az egyezményben részes államok azon kötelezettségével összefüggésben, mely szerint együtt kell működniük az UNHCR-rel annak nemzetközi védelemmel kapcsolatos tevékenysége során, amit az 1951. évi Egyezmény 35. és 36. cikke és az 1967. évi jegyzőkönyv 2. cikke rögzít; ACHPR, 45. cikk; Európai Unió, *a Tanács 2004/83/EK irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról*, 35. cikk, elérhető: <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4157e75e4.pdf>.

129 Számos nemzetközi, regionális és nemzeti szervezet rendelkezik megfigyelő vagy ellenőrző funkcióval, így a Kínzás Elleni Albizottság és a *Kínzás elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvében* (2002, OPCAT) szereplő nemzeti megelőző mechanizmusok. Ez utóbbiak közé tartoznak a nemzeti megelőző mechanizmusok, a nemzeti emberi jogi intézmények, az ombudsmanok és/vagy a civil szervezetek.

130 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 25. bekezdés.

131 25. szabály (3) pont, Bangkoki Szabályok, 92. jegyzet.

132 1951. évi Egyezmény, 27. cikk. Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 24. bek.

133 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 22. bekezdés.

134 A családi és magánélethez való jogról lásd 62. jegyzet.

135 A. Edwards: *Vissza az alapokhoz: Szabadsághoz és személyi biztonsághoz, valamint a fogvatartás alternatíváihoz való jog*, 4. jegyzet, 1. oldal.

136 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 29. bekezdés.

137 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 30. bekezdés.

138 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 31. bekezdés.

139 Globális Kerekasztal Összegző Következtetései, 48. jegyzet, 14. bekezdés.

Hasznos hivatkozások

A jelen Iránymutatás az interneten is elérhető:

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/503489533b8.html>

A Refworld fogvatartással kapcsolatos dokumentumokat és információkat tartalmazó weboldala:

<http://www.unhcr.org/refworld/detention.html>

Az UNHCR szakértői találkozójának összegző következtetései: Megemlékezés a menekültügyi és hontalansági egyezményekről, 2010–2011:

<http://www.unhcr.org/4fe31cff9.html>

Az UNHCR webhelye:

<http://www.unhcr.org>